

YÖN

HAFTALIK GAZETE

SOSYALİST
KÜLTÜR
DERNEĞİ
KURULDU

Anayasaya
Aykırı
Kanunlar
Fikir
Hürriyetini
Boğuyor!

BU SAYIDA

Türk
Sosyalizminin
İlkeleri **TÜSTAV**

Yazar:

Serket Süreyya AYDEMİR

AVŞAR TIMUÇİN ve Doç. ADNAN BENK

OKUYUCU DAN YÖNE

«Şimal rüzgârları»

Bir roman adı değil. İnsanları kafataslarını göre ayırap bir takımı, eğmeye eğmeye ağızına alımmiyacak hale getirdiği sakızı, son CHP. Kuşullarında, profesör titrini taşıyan bir Başkan Yardımcısı tarafından, gericile gerile nasıl çığnendini gösteren ibret kelime lerinden iki tanesidir.

Politikaya, üniversitedeki amme kürsüsünden geçtiğini pek çabuk unutmuş görünen Turhan Feyzioğlu «şıhal rüzgârlarından ilham alan faaliyetler» den söz açarak, doktrin tartışmalarına kolay yoldan gitmeği başarı sanmaktadır. Bu usullerin, parti toplantılarında alkış topladığı doğrudur; ne var ki, Feyzioğlu, ikinci koalisyonun Başkan Yardımcısı sıfatını taşıdığı sürece, ortala fol yok, yumurta yokken, ihtimaller hesabiley konuştular. Bu gibi faaliyetler gerçekten var ise, durdurmak baş taraflarında bulunduğu Hükümetin normal vazifesidir. Yeteri kadar müyyideyi eli altında tutan sorumlular, yakasından tutacıklarını, inandırıcı delillerle bağımsız mahkemelerin karşısına dikerse, onları alkışlamayı tek kimse yapabilir. Böyle yapmayı da, nereye geksən, o tarafa uzayacak genel lâkurdilarla, gelişmekte pek muhtaç Türk düşünce hayatına şal örtmeğe, hür düşünceli savunulara, bu yolda cesaretle savunulara, peşin bir «höyt» gekilmege kalkıldı mı,

kabine ve parti içersinde olmasa bile, bu yurdun hür düşünceye dayanan temeller üzerinde yükselebileceğine inananlar arasında, yürüyen yolu yanlış olduğunu söyleyeceler elbet tekraktır.

Aklı başında bir Türkün, öyle şıhal rüzgârlarından, cenub rüzgârlarından ilham almayaçğını üç numaralı Başkan Yardımcısı hepimizden iyi bilir. Onun ilgisini, aklı başında olmayanlarla müdür? Doktrin tartışmalarında söz söylemek istiyenler için bu, çok ucuz bir usuldür.

Atatürkün devletçiliğini Feyzioğlu, kendisine ve İsmet Paşa göre anlamakta ve anlatmaktadır. Birçey denemez. Atatürk'ün kişiliği, önüne gelenin kendi sine kalkan yapmasına elverişli şekilde, çok cephelidir. Karu sakallı softaya sorunuz, hilafetin geç kaldırıldığını söyleyerek Atatürk'e sahip çıkacaktır. Celal Bayar, Atatürk'ün çıraklı olduğunu söyleye 27 Mayıs'a ulaşmıştır. Menderes, Atatürk gençliğine hitabını yapılışı zaman, kendisinin genç olduğunu söylemiştir. Hem Atatürk'ü lükten söz etmek, hem de «şıhal rüzgârları» bahaneyle, filizlenmek üzere bulunan Türkiye'nin hür düşüncesini, şüphelere dayanan rahatsızlıklar ve dramatik değeri dahi bulunmayan laflarla kurutmağa yeltenmek karşısında hafiza-i beşer, 1950-1960 arası um Yöneticilerini hatalamak zorunda bırakılıyorsa, Feyzioğlu'nun buna kızmaya hakkı da yoktur. Ne yapabiliriz ki biz, önce tota-

liter havalar estiren, arka sından da yeni kanunlar getiren, hiç değilse mevcutları korumaya çalışan bu gibi lafları çok dinlidik de arada pek fark göremiyoruz. Geçtiğine çok şükür ettigimiz günlerde, kuzey tehlikelerinden. Suriye harbinden söz açılmış, arkasından bahar havası ile karışık ne gibi kanunların çıkarıldığını ve fikir hizmetimizne darbelere y. Zügini, Siyasal Bilgiler Fakültesinin eski Dekanı da unutmamışlardır.

Bir ülke düşününüz. Bir yanda, yüzüyle aşan bir süredir yapılagelen hürriyet mücadelelerinin, semeresini vermesi gününün geldiğine inanan, açık fikirli düşunce sahipleri «Sosyalist Kültür Derneği» kurmak gibi ilerici adımı atmaktır, başta Sayın Cumhurbaşkanı olmak üzere, Hükümet, bütün antodemokratik kanunları kaldıracağı ilân etmektedir.

Öte yanda, ciddi olmasa ge reken bir partinin ileri gelenlerinden ve Hükümetin baş sorumlularından bir kimse, rüzgârlardan, yel lerden bahsederek hayâl hanesinde yarattığı tehlikelerin canını calmaktadır. Bu ilkenin düşunce haya tında gelişme beklemenin yağımur duasına çıkmaktan farkı var mıdır? On dört aydır, Başbakanın en kin yardımıclarından olan bu zat, neden Batı Rüzgârlarının esmesini sahyamamıştır? Bizim bildiğimiz dışında gerçekten o sen «şıhal rüzgârları» varsa ve bu rüzgârlar, toplumun bir takım fertlerini etkiliyor, sorumlusu kim

dir bunun? Bir ülkede bu gibi rüzgârların etki içinde kalanların mevcudiyetini iddia etmek, bir başka Hükümetin zayıflığını ilân etmek olmaz mı? Görülüyorki, parti Kurultayları bittiğine göre, Feyzioğlu, konuşmalarını sahî bir kafa ile söyle bir gözden geçirirse, kendisi de hayretlere düşecektir. «Nabza göre şerbet verme yin» dedi diye Üniversiteden uzaklaştırıldığı zaman, bu hareketin medeni hayatımla ilgilişizliğini bağranların arasında biz de vardık. Amacımız, gelecek günlerde Feyzioğlu'unun potlar kırmamasını sağlamak üzere.

Düşunce hayatımız yönünden acı bir manzara ile karşı karşıyayız. Feyzioğlu'nun bugün, kendi kesfîyim gibi kükreye kükre ye kullandığı bu usul, birkaç ay önce AP. li bazı Senatör ve Milletvekillерince denenmiştir. Dışardan gelen paralar, Meclis kürsülerinde artırmaya tabi tutulmuş, ama Cumhuriyeti mizin tek Savcısı, tek yargıçı, isnatların doğruluğunu gösterir bir karar vermemiştir. Çünkü savcılar ve yargıçlar «İhtimaller he sabı» bahsinin felsefe kitaplarında kalıp gitgitini bilmektedirler.

Bir kalkınma plâni hazırlanmıştır. Tartışılacaktır. İcraat yapılmaktadır, hâsabı sorulacaktır. En iyi usulü bulmak için, herkes, kanun sınırları içinde düşüncelerini serbestçe söyleyecektir. Demokrasilik oynuyorsak bu böyledir. Hür düşunce, meşhur 141 ve 142. maddelerden, bir türlü temizlenmemeyen fasıl kokulu kanunlardan esasen yiyebileceği darbe leri yemektedir. Bir de Bakanların, durup dururken, şimdiden - cenuptan gaip haberleri vermelerini, gelişmesini dilediğimiz hür fikrî Türkiye için hayra alâmet saymak imkânı yoktur. Bu gibi ölçü oyuları vakia dâvalı adamının umurunda değildir, amma yanmak seydâsında olan lara geniş fırsat ümitleri verilmektedir. Eller boyâ kutularına biraz daha batırılacak, öünde gelen, istedığını akhâmı lekelemeye çalışacaktır. Bunların hücum borusunu Feyzioğlu calmamalıdır. Çalarsa Onu 27 Mayıs şîhitlerine şikayet edeceğiz.

27 Mayıs'tan önce ölenler, eski Siyasal Bilgiler Fakültesi hocasının, hür fikrî baskısı altında tutma yarısında AP. li Senatör ve Milletvekilleri, yarı yolda bırakıldığını görmeden ölüdükleri için kendilerini mesut saymaları.

NAFİZ

YAF

Basından

DÜNYA

BOLŞEVİK KİMDİR?

Kuzum Bolşevik kimdir, bana söyle misiniz? Seit karakolanın kültürune bakırsanzı, çıplak ayak It gazete satıcısına atayıp da;

— Zavallı yavrular! diye yanağını okşayan komünisttir. Hele fişe geçti mi, torunu bile soyadını kızılıktan temizleyemez.

Birinci Dünya Harbinde rahmetli Ali Münef, Lübnan müstakîl mutasarrıf idi. O vakitler şüpheli kimselerin, aileleri ile beraber Suriye ve Lübnan'dan çıkışarak Ana doluda oturtulmak âdeti vardı. Bir gün karagâha yine şüpheli olduğu için Lübnanlı bir ailenin Anadoluda bir yere gönderilmesi teklifi ile bîr tezkere geldi. İmza, müsakîl mutasarrıf! Garip tesadüf, şüpheli denen kimse ko mutanın tanadı çıktı. Beyrut'a gitmek üzere olduğumuz dan tezkereyi yanına aldı, Lübnan'da mutasarrıf ziyaret ettiği sira:

— Lütfen şu dosyayı bana getirir misiniz? dedi.

Getirdiler. Bir ihtar havale üstüne havale Bucagın jandarma eşiğine kadar gitmiş. O da, bir garazı mı var, yoksa yazılına doğrudur demei usulden mi sayılsın nedir, adamcağızın şüpheli olduğuna dair kışkırtmış. Havale üstüne havale ile tezkere mutasarrıf gelmiş. Kâtip de normal formülü yazarak getirmiş, Ali Münef imzalamış. Komutan:

— Affedersiniz oma şimdî koskoca ordu komutanı bir jandarma eşiğine tâkâdir ile eski bir aileyi sürgünle mi göndereyim? dedi idî.

Bizde, doğrusu, bir çok Bolşevik damgaları böyle vu rulmuştur.

Bolşeviklikte artık eşitlik yok, işi ahr dörtyüz ellî tiyatrosu veya mühendis ahr onbirin, oniki bin, mülkiyet var, evlenme var, yanı bugünkü Bolşevik rejimi bir hayli bakımından komünist dîzeninden fazla kapitalist dîze yakın! Ama Bolşevik! Tehlikeli de Sosyalist olmak değil, onun ajanı olmak!

Bu ajanı nasıl teşhis edeceğiz? Bize pek basit: Belli meselelerde Moskova'nın verdiği parolarları kimlerin kulandığını ve yaydığını dikkat ediniz! Bu parolar, çok defa, milletlerin kendi kahramanlarını kapitalist usakları, kendi usaklarını da millet kahramanları gibi gösterir. Öyle sine Çin aşırıları için Tito bile Emperyalizm usaklarından!

Yoksa her sağı yobaza göre her Atatürk'ü Bolşevik tir.

Olgüyü kültür kullanımlı... Atatürk millîyetçilerinden kuralı jüriler hükm vermel.

Bakınız, geçen yıl bizim kültürlüse göre modern reşim, Bolşeviklik. Halbuki Kouçef geçenlerde «eskî kuyruğu ile mî-çizildiğini» sorduğu yeni resimlere Burjuva ve Kapitalist damgası vurdu. Bundan sonra biz de klasik resmi sevenlere Bolşevik mi diyeeğiz?

Amerikalılar komünist imtihamı kültürli birinci sınıf şâsiyetlerden seçilmiş heyetlere bırakmışlardır. Türk mahkemelerinde de bu meseleyi daha kültürli bir açıdan dikkate almak surâa gelmişir.

Sovyetler Birliği bile değişiyor

1962 yılında, dünya barış bakımından, iki önemli değişiklik olmuştur. Dünya birliği denildiği vakit önce hatırımıza Batı ve Doğu blokları arasındaki mümâsebetler geldi. Küba hâdisesinde bu mümâsebetler Berlin çatışmalarını gölgede bırakan bir kriz geçirdi, Amerika, Sovyetler Birliği'nin Küba'da savunma değil, fakat saldırış bakımından, üslenmesini önlemek için harbi gözle alarak kat'ı bir dayanış göstermiştir. Sovyetler Birliği geri çekilmiş. Sovyetler Birliği'ni bu geri çekilme kararını verirken, milletlerarası büyük bir itibâr kaybına uğrayacağım biliyordu. Çin bu çekilişin en ağır bir dille tenkid etmiştir. Sovyetler Birliği: — Bir Küba için yüzelli milyon ölümü? Hayır! — demekte israr etti. Önemli noktalardan biri de yine aynı kriz sırasında Sovyetler Birliği halkın efsânesi bir üçüncü dünya savasının istememekte olduğunun açıkça belirtmiş olmasındır. Sovyetler Birliği halkın efsânesi iki dünyamın, Doğu ve Batı blokları dünyalarının beraberce ve barış içinde yaşayacaklarına inşumaktadır. Çin bu anlayışa da, bu anlayışın bütün gevşeticiliklerine de karşıdır.

İstat'ın den beri Sovyetler Birliği'ni içinde de bir hâli değişiklikler olmuştur. Hiç kimse firmâlanmamıştır. Hiç kimse Silberya sârgınlarına yollandığı iştîmiyorum. Demokratik hâl ve hürriyetler düzeni yok ama, eski zulüm ve işkence de yok. Hayati olmayan işlerde geniş tenâk serbestliği var. Bu iş değişmenin Sovyet dünya görüşü üzerinde tepler göstermesi tabii idi. Biz gerçek barış, Bolşevik düzeninin insanlığı ve hârisi sosyalizme doğru gelişmesinden beklediğimiz için, bu ilk alâmetleri hayra yormaktayız.

Fâlih Rûfî ATAY

Yurdun ve Dünyanın Dört Bucagında

REKLÂMLARINIZ İÇİN

En Genî Reklâmcılık Örgütü

BASIN İLÂN KURUMU

Genel Müdürlük

Çağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1

Istanbul

Telefon: 22 43 84 — 22 43 85

Telgraf Adresi: BASINKURUMU

SUBELER

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

DIŞ MUHABİRLER

A. B. D.	İsrail
Almanya (Federal)	İsveç
Almanya (Demokratik)	İsviçre
Avustralya	İtalya
Avustralya	Japonya
Belçika	Lübnan
Bulgaristan	Micaristan
Cekoslovakya	Norveç
Danimarka	Pakistan
Fransa	Polonya
Hollanda	Portekiz
İngiltere	Romania
İspanya	Yugoslavya
	Yunanistan

BASIN — 22252/2

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu

İmtiyaz sahibi ve mesul müdürü: DOĞAN AVCIOĞLU

İDAREHANE: ZIYA GÜKALP CADDESİ

28/1 Yenicehîr — ANKARA
Telefon: 17 55 70 ★ İstanbul Bürosu: Molla Fenari
Sokağı: 32 Çağaloğlu, Posta kutusu 512 — İstanbul, Tel: 229315 — 229316 ★ Diziliş basıldığı yer:
VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. — İSTANBUL

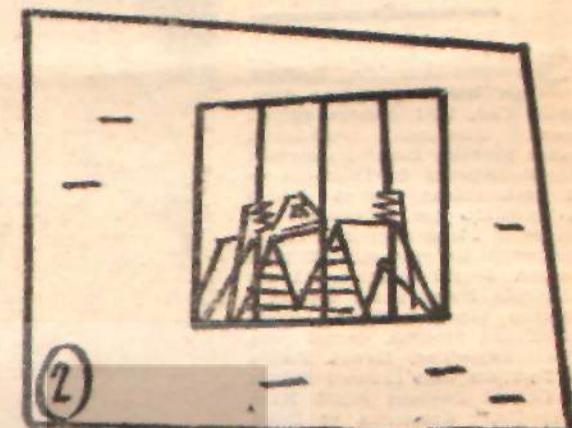
ABONE Yıllığı (52 sayı) 50 T.L. altı aylık (26 sayı) 25 T.L. Üç aylık (13 sayı)

12.50 T.L.'dir. 1963 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 48 TL., altı aylık 20 TL., Üç aylık 10 T.L. dir. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilâve yapılır.

Beher sütunda santimetresi 25 T.L. dir.

ILÂN: 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul edilmez. Renkli ilânlar özel târifeye ve pazarlığa tabidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaşmalar yapılır. İlânlarından dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

TURHAN

BAKİŞ

Mutlu azınlık demokrasisi

Yüz kisur yıllık kabarazın adı hürriyet ve hukuk devleti mücadeleleri Ama bir türlü memleket Bağımsızlıkların dala Onsekizinci yüzyılda eristiği hürriyetlere kavuşamamıştır. Hele sosyal konuların tartışılmazı bakımından, çok partili hayat devresinde, tek parti yollarına nazarın çok daha misamahası devraneılmıştır.

Şimdilerde dörtbaşlı mâmûr bir hürriyet anayasası var. Ama Anayasaya aykırı kanunlar hâlâ yerinde durur ve sosyal fikirler boğacak yönde işler. O kadar ki de Gaulle Fransasının San'at ve Edebiyat Genel Müdürü tarafından kaleme alınmış bir kitapçı yapılan tercümleri, memleketimizde Üniversite hocalarına, 7,5 ile 15 yıl sürecek bir hapisane yolunu açar. Sanmıyoruz ki faşist İspanyada durum daha ağır olsun!

Savcılara ve hâkimlere söylenecek bir şey yok. «Kanun bu, uyguluyoruz» diyebilirler. Gerçekten, 141 ve 142. nci maddeler, komünizmle mücadele bahanesiyle, en müsüm sosyal tenkitleri ağır şekilde cezalandıracak niteliktedir. Böyükbaşı, Faik Ahmet Barutçu, Halil Özyörük, Prof. Faruk Erem, Prof. Çelikbas, Prof. Necip Bilge, Cezmi Türk, Kâmil Boran, Behzat Bilgin gibi kimselerin, Menderes devrinde Meclis kürsüsünden belirttikleri üzere, 141 ve 142. nci maddeler, bugünkü hâliyle korkunçtur. Büttün bunlara rağmen, açık rejim ve demokrasi şömpiyonluğunun kimseye vermek istemeyen bir iktidarın mevduyeti, memleketimize hâs bir garabet olsa gerektir.

Iktidar, «Adalete karışamayız» gereçinin sağladığı gönüllü rahatlığı içinde, sanki kanunları başkaları yapmış gibi, hâlâ açık rejim ve hürriyet nutukları atabilmektedir. Koçeroların ilâhastırıldığı bir ortamda, fikir suçularının mahkûm olmadan tevkiflerini önlüyor bir kanun teklifi yapan yok. Hele korkunc 141. ve 142. nci maddelerin bir hukuk devletine yakışacak şekilde düzeltmesini istiyenlerin miktarı, parmakla gösterilecek kadar az. Dün olduğu gibi, bugün de iktidarların hürriyet ve demokrasi aşkı, mutlu azınlığın huzur ve rahatının kaçtığı noktada bitiyor.

Peki ya üniversiteler ve büyük coğum-

DEVEKUŞU POLİTİKASI

luğuya basın? Zavallı Menderesin imaj ettiği büyük hürriyet kahramanları sindirilirler? Diktatör denilen Menderes devrine 141. ve 142. nci maddelerle vertyanın eden Prof. Çelikbas, Prof. Faruk Erem, Prof. Necip Bilge neden susarlar? Hürriyet savaşçısı Prof. Feyzioğlu ne yapar?

1960 tan önce:

«Türkiyede hürriyet hareketi geç başlamış, basıldıktan sonra da ne yazık ki çok sendellyerek, duraklıyorak ilerlemiştir. Tanzimattan 116 yıl sonra ve hâlen programında (ilmin, san'atın ve hertürli fikir faaliyetlerinin siyasi ve idari müdahalelerden uzak kalmasını demokrasının değişmez bir esası olarak kabul ediyor) diye yazılı bulunan bir siyasi parti iktidarda bulunduğu bir sırada, hürriyet ve gerçek demokraside doğru hızla yol almaktaydı. Bunu sağlanmak için devlet adamı, mebusu, gazetecisi, hâkimi, idarecisi, üniversitesi ile bu memleketin viedan taşıyan bütün aydınları kendilerine düşeni yapmalıdır.» diyen dinkü Forumcu Feyzioğlu'nun acaba vicdanı rahat mı? Yoksa dinkü hürriyet savaşları, bir mutlu azınlık demokrasisinin mi sözçüleriydiler? Yeni anayasaının getirdiği hürriyet ve sosyal adalet ilkeleri kocaman bir valandan mı ibaret?

Çok hızlı tek parti

Sosyal ve ekonomik görüşler arasında gösterilen bu koridorun zarar gören sadece memlekettir. Satılıkta kısır sen ben çekismeleri ve atıfason tenkitlerle, bu dertli memleketcin çetin davaları çözülmeye. 27 Mayıs, sosyal ve ekonomik düşüncenin bogulması yüzünden, büyük bir boşluk içinde kaldı. 27 Mayıs'ı bu tür boşluk malvetti. Bugünkü sosyal düşüncesi susturma çabası da, yarınki Türkiye'yi kurma davasını güçlendiricektir. Bir mutlu azınlık, memleketcin davalarnı çözemediği gibi, çözme yollarını da kapamaya çalışmaktadır.

Sayın Nâdir Nâdi'nin şu sözleri ibretle okunmaya değer:

«Memleketimiz davalarının çözülmesi için o davalar üzerine açık yürekle eğilmek, doğru ya da yanlış, düşündüklerimiz korkusuzca belirtmek, bunu yaparak de dünya sorunlarına daftar dâniyada sözü geçen tamammış bilim, felsefe ve san-

at adamları ne düşünüyor, öğrenmek gereğini kabul etmeyiz. Hür dâniyâ ile ilişkisini büylesine kisan bir ortamda ekonomik ve sosyal dâvalara çözüm yolu bulunamayacağımı, tersine, bu dâvaların bizi günden güne daha tehlikeli ikmâlzlara sürüklükleyeceğini aklımıza getirmeyiz.

Biz, Atatürk devrimlerini baltalama hürriyetini demokrasi sandık. Çok partili açık rejim dedigimiz de aslında çok hızlı tek parti rejiminden başka bir şey değildir. Bunun aksını söylemeye kimseyi kandıramayız. Bari boş yeré kendimizi aldatıp durmıyalım!

Sosyal uyanış durdurulamaz

Ama ne olacak? Fikir hürriyetini istediginiz kadar kısın, sosyal tenkitleri istediginiz kadar boğmaya çalışın, netice değişim. Güçlüklər artar, fakat bu, statikocu politikanın yakın bir gelecekteki iflasını önlemez.

Bir noktayı iyice anlamak lazımdır: Türkiye, artık eski Türkiye değildir. İkinci Dünya Harbindenberi çok yol aldı.

15-20 yıl önce, sosyal tenkitleri önlüyor, Türkiye'yi rahatça idare etmek belki mümkünüdü. Kütleler, veteri kadar uyanmamıştı. Genel oy çıktı. Dış dün yaya kapalıydı. Nüfus artışı ve şehirleşme tempusu yavaştı. Ekime elverişli bol toprak vardı. Durum, İkinci Dünya Savaşıından sonra hızla değişim. Türk yemiz, politik, sosyal ve ekonomik bir ıhtilâl devresine girmiştir. Genel oy, halk kütlelerinin az çok uyanış ve iktidarlardan hizmet istemeyi öğrenmesini sağlayarak, siyasi alanda başı başına bir ıhtilâl olmuştu. Dış alerjinin temaslarının artması, memleketteki uyanış hızlandırmıştır. Bu uyanış devresinde, hızlı nüfus artışı ve ekime elverişli toprakların tükeniş gibi meselelerin çözümü, sosyal ve ekonomik alanlarda, çok köklü değişikliklerin yapılması zaruri kılmaktadır.

Bu şartlar altında, sosyal ve ekonomik tenkitler, ne kadar kısırlaşa kılınır, statikocu politika çökmeye mahkûmdur. 1950 - 55 dervesinde, olağanüstü şartlar dolayısıyla elde edilen büyük başarıların sağladığı prestije rağmen, Menderes dahi, oylarını taziyâne 5 yıldan fazla dayanamadı. Bugün ise şartlar, dünde nazaran, son derece güçtür. Bu güç durumda, sosyal ve ekonomik tenkitleri susturmak suretiyle, kaçınılmaz değişikliklerin önlenemeceğini düşünmek, kurtuluşu, başımı kuma gömmekle bulan devekuşu şu politikasından farksızdır.

Devekuşu politikası, mutlu azınlığa geçici bir huzur dahi sağlamaz, aksine huzursuzluğu artırır. Bu politika, olsa olsa yarınki Türkiyenin kuruluşunu daha sancılı hale getirir, fakat durduramaz. Apaçık bir faşizm bile gelse, bir iki yıl içinde çöker gider.

Sancız doğum olmaz

17 yıldır, çok partili hayatı yerlestirmek uğruna savaştığım söyleyen ve bunun için, Atatürk devrimlerinde rütus yapma fedakârlığına bile katlanan İncebaşı diken tarifi görev, yarınki, hür, müreffeh ve modern Türkiyenin kuruluşunu güçlitmek değil, kolaylaştırmak olmalıdır.

Miyop sermaye ağaları, bugünü kurtarmak için devekuşu politikasını arzulayabiliyor. Onlar kendi açılarından belki de haklıdır. Zira, ażelîşî bir ilkede özel sermaye, ancak kapalı bir rejimde hızla birikebilir. Açık rejim, türlü doçular ve istismarlarla büyüyen sermayenin işine gelmez. Ama, açık rejim şampiyon olduğunu söyleyen tarifi şâhiyet İncebaşı'nın, sosyal ve ekonomik konularda açılışı reddederek, kendi kendini inkâra hakkı olmasa gerektir.

Bugün çetin dâvaların altında, aciz içinde bocalayanlar, hiç degilse yarıńi güçlendirmeye kalkışmışlardır. Fakat ne gam. Asıl hâki olanlar belki de sancız doğum olmaz diyorlardır.

Doğan Avcıoğlu

SOSYALİST KÜLTÜR DERNEGİ KURULDU

Sosyalist Kültür Derneği, nihayet kuruldu. Kurucular, hafta sonunda Ziya Gökalp Cad. 28/1 Ankara adresli Derneği binasında toplanarak, merkez yönetim kurulu seçtiler. Yönetim Kurulu da Derneğine genel başkanlığına, Devlet Pianıma Teşkilatı eski Müsteşarı Osman Nuri Torun'u getirdi. Genel Sekreterliğine ise yine müstafisi pınarılardan Sosyal Pianlama Daireyi Başkanı Necat Erder seçildi.

Merkez Yönetim Kurulu Gelenekleri iğbolmadı yaparak, derhal çalışmaya başladılar. Devlet Pianıma Teşkilatı eski İktisadi Pianıma Dairesi Başkanı Atilla Karaosmanoğlu, Araştırma ve Dokumentasyon İşlerini Üzerine aldı. Doğan Avcıoğlu, neşriyat ve konferans işlerini yükledi. Maliye müfettiği Adnan Baser malzeme işleri, yüksek mühendis Günday Özcebe, muhasipliği deruhu etti. CHP, Hatay milletvekili Süreyya Hoçaglu ve Ayvuk Cemal Reşit Eyüpoglu, teşkilatınma işlerini Üzerine aldılar. Prof. Cahit Tanrıol da koordinasyon işleriyle uğrasacak.

Bu arada, Prof. Sazi Küçemihal Maliye Bakanlığı İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreter Yardımcısı Erhan İgil, 27 Mayıs Fikir Kulübü Başkanı Ayukat Nihat Türel, Diyarbakır Bölgesi Tabip Odaları Başkanı Dr.

Osman Nuri Torun
Genel Başkan

Gi Özel muhitin Yön'ün bu sayısında okuyacağınızda, Prof. Cahit Tanyol da, sosyolojik ve tarihi açıdan Türkiye'de sosyalizm mesleklilerini inceledi. Prof. Sadun Aran, Türk sosyalizminin iktisadi meslekliler üzerinde çalışıyor.

Dernekte ilk semineri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü eski Maliye Bakanı Kemal Kurdaş yapacak. Dernek ayrıca dün yatacak tanınmış sosyalistler TürkİYE'ye konferanslar vermek üzere getirebileceğini umut ediyor.

141 ve 142 çalışıyor

Kayhan Sağlam ve Süleyman Alki hıçtan sonra, 142. maddeden Ataç Dergisi yazı işleri müdürü Afşar Timuçin ve Dünya Gazetesi yazarlarından Doç. Adnan Benk tevkif edildi. Suç konusu yazının, Fransa'nın UNESCO temsilcisinde Gaulle'in Kültür Bakanı André Malraux'un yardımcısı ve Fransız Sanat ve Edebiyat Genel Direktörü Gaeton Picard'ın yapılan bir çeviri olduğu belirtiliyor.

Ataç Dergisinde yalnız iki sahifesinin tercüme edildiği söylenen eser, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi filoloji bölümünde mevcut Doç. Adnan Benk tevkifi edilmeden önce, bu eserin bir bilim kitabı olduğunu ve unu mützdeki sömestrde öğrencilere okutulacağını söyledi.

141. ve 142. maddeler, bugün kırıltınlıkla kaldıkça, bir UNESCO temsilcisinin, bir Fransız Sanat ve Edebiyat Genel Direktöründen, bir Fransız Bakan Yardımcısının bilimsel eserinin Türkçe tercümesi, maalesef suç konusu olabilecek ve fikir suçularını mahküm edilmenden tevkif edilebilceklerdir. Hattâ ve hattâ ellişerine kelepçe vurulabilecektir.

142. maddede, bugün basının üzerinde sallanan Demoklet'in kılıcıdır. Bu maddelerin bir hukuk devletine yakışacak sarahate kaçırmaması için kampanya yapmak, demokrasiye ve hukuk devletine inanın her insanın yasa fezidir. Nitelikim borsada, bu yolda tevkileri gözükmeye başladı.

Evet Gürcüm, Oktay Altan, İlhan Selçuk, Naim Tirali, Mehmet Kemal Kurnuloglu, Hayri Alpar'dan sonra Esat Taşlı ve Sabri Esat Siyavuşgil de, bu konu关于 veziyet aldılar.

Esat Taşlı Aksaray'da: «141 ve 142. nin ne olduğunu ve neyi, ne şekilde ve nasıl suç saydığını bilmek isteriz. Bu bakımdan dernek, bu maddeler bir an önce vatandaşlara kamuflajlı olarak söyleyecektir.»

Sabri Esat Siyavuşgil ise, kişi la boyama usullerinin beyhude olduğunu, Yeni Sabah'ta yazıyor. «Bize ne zaman iktidar, halk tarafından tutulmadığını ve desteklemedigini hissetsem, bunun sebeplerini araştırap kendine göre ki dâzen vereceğim yerde, her usta ile bagıvurarak yerinde kalmayı dğlısunur. Zanneder ki bu usullerin

Necat Erder
Genel Sekreter

Tanık Ekinci ve daha birçok tanınmış kimse, derneğe kurucularak katıldılar.

Dernek, bilimsel açıdan Türk sosyalizmini inceleyecek ve yazaracak. Siyasetin datında bir teşekkül olan Derneği, tabii ki siyasi partilerle ve partiselleşen en ufak figist yoktur. Derneği, memleketimizi sosyalist neşriyata keşfetmek, Türk sosyalizminin esaslarını vuzuyla ortaya koyar ve bu fikirleri kamu oyuna malede bilinme, vazifesini fazlasıyla yapmayı olacak. Sosyalist partilerin sendikalarını, Derneği yapısak arastırmaların geniş ölçüde faydalanaçakları süphesizdir.

Sosyalist Kültür Derneği, vatandaşlarında büyük bir ilgi ile karşılandı. Diyarbakır, Muğla, İzmir, Bursa ve İstanbul gibi illerden ve Ayvalık'tan daha dernek kurulmadan gubeler ağrısına teklifleri geldi. İstanbul'dan 200 öğrenci, YÖN'de kurulug haberini okur okumaz, üye olmak için toplu halde müracaat ettiler. Ankara'da da Dernek merkezi üye olmak isteyenlerin istifasına uğradı. Bu durum, tek kurtuluş yolunu sosyalizme görenlerin günden güne pogaldığını gösteriyor.

Sosyalist Kültür Derneği, şimdi den bilimsel çalışmalarına başlamış bulunuyor. Sevket Süreyyan Aydemir'in dernek için hazırladı

lerden bir an için uzaklaşırak, dikkati Kıbrıs'a çevirdi. Gerçekten yıllar boyunca Türk halkı efsanenin en önemli meselesi olan Kıbrıs meselesi, Londra anlaşmalarından sonra unutulmuştur. Öyle göründüyor ki, halk efsanen gibi hükümete meseleyi unutmuştur. Bu unutkanlıktan cüret alan Ada Rumları ise, Kıbrıs'ın tam hakkımı saglama yolunda adım adım ilerliyor. Billindiği gibi Makarios, kolayca işenesi mümkün gözükmeni Londra Anlaşmasını bir taktik içinde etmiş. Londra'da verilenleri alacak, sonra daha fazlasını isteyecekti. Şimdi bu plan uygulanıyor. Başka türlü olsa, Makarios, Kıbrıs Anlaşmasını açıkça ihlale herhalde cesaret edemezdi.

Sımdı Türk Hükümetinin müdahalesiyle, Makarios'un biraz gerilemesi ve bazı tavizler vermesi beklenenler. Ama yine de Makarios mesafe almış olacak ve anlaşımlarda ilk gedik açılacaktır. Gerisi kolaydır.

Esasen hukuki garantilere fazla güvenmemek lazımdır. En sağlam garanti, fîli iktisadi garantiler. Ada'daki Türk azınlığını da Rum coğrafisinin tam hakkını yetine düşmekten kurtaracak tek yol, iktisaden kuvvetlenmek ve Rumların iktisadi tabiatinden kurtulmaktır. Bunu da ancak TürkİYE'nin planlı ve programlı bir aksiyonu gerçekleştirmeye yoluyla yahilidir. Ne çare ki bu yolda, eiddi hiçbir adım atılmazı. Kıbrıs'ın terkedildi.

Forumda McCarthy'cılık

Yön'ün hiç değilse bir bakım dan büyük hızıttı oldu: Yön, sahne fikir hürriyeti şampiyonalarını ve yayın organlarını, turmo sol kaldırı gibl, açıq çıktı. Bu yayın organlarının belli başlıları, Menderes devrinin göhreti ve İtti barış Akis ve Forum dergileridir. Akis, çoktan McCarthy'nin yolu nu tutmuştur. Hükmeti vücutu, Battı alanda fikir hürriyeti ve müsamahanın savunmasını yapmak olan Forum da, maalesef aynı yola sürüklenmektedir.

Bu bakımdan, Forum'un 1 Ocak 1963 tarihli sayısında, Sosyalist Kültür Derneği ile ilişili olarak çıkan yazı, yüzükzürtü bir vesikalıdır. Sayfalarımız elverişli olsa, bu utanç vesikasını aynen paylaşmak istedik...

Yazda şöyle deniyor:

«Gerek tâzâlik, gerek açıklama yapıştırma, sosyalizmin bilimsel işik altında inceleyeceğiz söylemektedir. Bunun yanıtı da çok değildir. «Bilimsel Sosyalizm de yimi, isten istemek, akıllıca Marksizmin «İslam Sosyalizm»ini getirmektedir.

Larousse'ın Rus lâfi var diyen pek iskillenen polisin zekâsına sahip gözükten yazu sahibi. «Sosyalizm bilimsel yönden incelemes ifadesini Marksizm şeklinde anlıyarak, hafiyelik yapmasının çagırmaktadır. Fakat bu zehir hafiyenin savunuculuğunu yıllarca yapmış Forum gibi bir dergide 141. ve 142. maddeler hakkında kalemla oynatmasını: tasviye ederiz. Ne tasseff, Forum'un bu sayısı ya yunlanmadan birkaç gün önce Cumhuriyet'in yazu işleri müdürü Kayhan Sağlam ve Süleyman Alki ile, 142. nci maddeden sanki ola rak tevkif edilmişlerdi. Fikir hürriyetinin savunucusu Forum'da, bu konuya ilişili tek satır yok. Eski Forum olsaydı, bu tevkifi o sayının en önemli meselesi sayr ve fikir suçularını mahkûm olmadan tevkif etmeli iddîette tenkid eder. 141 ve 142. nci madde dillerin, hukuk devletine yakışır bir hale getirilmesini istedil...

Hopallâ. Bir bu eksikt. Geçmiş muhayileli yazdıklarımın bahsettiği memleketlerde, su da var, havası da var. Orada var diye, su dan ve havadan söz edemiyicek miyiz? Bir derneğe üye olmak için müracaat eden kimseye, üyeliğe kabul olununcaya kadar, aday üye denmesinde ne kötülük var? Üstelik memleketimizde cezilereleler Kanununa göre kurulmuş devreklerin pek çokunun tâzâkün de «aday üye» ilk var. Anlaşılan sevimi Mc Carthy'z, Larousse'ın Rus lâfi var diyen, suç delili sayan polisin rekörünü mutlaka kırmak sevdası peşinde. Allah kolayı kılın versin.

Yazında ayrıca, YÖN'e ayrılan iki paragrafta yarım düzine kadar maddi hata var. Okuyucuya bakımdan önemli olmayan bu hatalar üzerinde durmuyoruz. Yalnız 141 ve 142. nci maddeleri söylemek istiyorum. YÖN, bir zamanlar Prof. Faruk Erem, Prof. Necip Bulz, Prof. Celikbas ve eski Temiz Başkanı Halil Özyürek'ün yaptığı gibi, bu maddelerin kaldırılmasına hâsusundaki kesin beyanları üzerine, bu kampanyanın da arkası kesilmisti.

Bir defa 141 ve 142. nci maddelerin kampanyasının ardı kesilmemiştir. Bu mesele, her sayida, yeni dilleri ve önekleler ele alınmaktadır. YÖN, bir zamanlar Prof. Faruk Erem, Prof. Necip Bulz, Prof. Celikbas ve eski Temiz Başkanı Halil Özyürek'ün yaptığı gibi, bu maddelerin kaldırılmasına hâsusundaki kesin beyanları üzerine, bu kampanyanın da arkası kesilmisti.

141. ve 142. nci maddelerin kaldırılmasını istemeyen adeta kabahat sayan Mc Carthy'z, bu konuya ilişili olarak, bir iki hafta önce YÖN'de çıkan Halil Özyürek'ün yazısını dikkate okumasını ve ancak ondan sonra «Hukuk Devleti fikri»nın savunuculuğunu yıllarca yapmış Forum gibi bir dergide 141. ve 142. maddeler hakkında kalemla oynatmasını: tasviye ederiz. Ne tasseff, Forum'un bu sayısı ya yunlanmadan birkaç gün önce Cumhuriyet'in yazu işleri müdürü Kayhan Sağlam ve Süleyman Alki ile, 142. nci maddeden sanki ola rak tevkif edilmişlerdi. Fikir hürriyetinin savunucusu Forum'da, bu konuya ilişili tek satır yok. Eski Forum olsaydı, bu tevkifi o sayının en önemli meselesi sayr ve fikir suçularını mahkûm olmadan tevkif etmeli iddîette tenkid eder. 141 ve 142. nci madde dillerin, hukuk devletine yakışır bir hale getirilmesini istedil...

Nitekim, İhsan Ada ve Aziz Nalin, 142. nci maddeden sanki ola rak tevkif edilmişlerdi. Fikir hürriyetinin savunucusu Forum'da, bu konuya ilişili tek satır yok. Eski Forum olsaydı, bu tevkifi o sayının en önemli meselesi sayr ve fikir suçularını mahkûm olmadan tevkif etmeli iddîette tenkid eder. 141 ve 142. nci madde dillerin, hukuk devletine yakışır bir hale getirilmesini istedil...

İşte biraz şakaya almayı çalıştı. Fakat Forum'da çıkan yazı, gerçek Forum ve gerek fikir nâmûsu su bakımdan çok üzücüdür. Bu yazının, dârdılığının, iyi niyeinden ve fikir hürriyetine olan inancından şüphe etmediğimiz Forum sahibi ve yazı işleri müdürü, fikir hürriyetini, en iyi şike savunmuş dergi olmuştu..

İşte biraz şakaya almayı çalıştı. Fakat Forum'da çıkan yazı, gerçek Forum ve gerek fikir nâmûsu su bakımdan çok üzücüdür. Bu yazının, dârdılığının, iyi niyeinden ve fikir hürriyetine olan inancından şüphe etmediğimiz Forum sahibi ve yazı işleri müdürü, fikir hürriyetini, en iyi şike savunmuş dergi olmuştu..

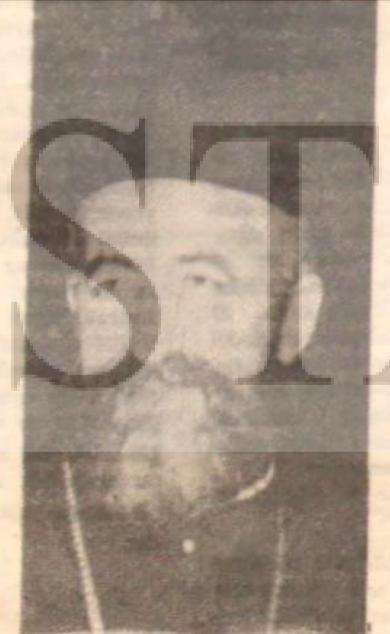
Fakat Forum'da bir Kemal H. Karpat'ın «YÖN ve Devletçilik» tizerini ne başlıklı da sayılır suren bir incelemeden doğrusu hiçbir şey anlayamadık. Karpat'ın yazısı, bize lise psikoloji kitaplarında yer alan Ördek Ali'nin hikâyesini hatırlattı. Hanî adının biri, yağımur yağacak de mis, bizim Ördek Ali de, «Way, sen bana Ördek demek istedin» diye küzmüş. Zira Karpat, yazısını da söylemediğimiz, hattâ tam aksını savundugumuz fikirleri, bize maalediyor ve ondan sonra da Sancho Pança ciddiyetle bize saldırıyor. YÖN'ün devletçiliği hakkında fikir hürriyetinden önce Karpat'ın, YÖN'ün bir yâlik koleksiyonunu dikkate okumasını tasviye ederiz. Yalnız şu kadarını söyleyelim ki, YÖN, geneloy ve halkın içindir.

Anlaşılan, polin misâz, Forum'unan, demek taşkın hak kunda fazla bir fikri yok. Üstâda, İngiliz Kulüpleri ve Rotary Club gibi büyük iş adamlarını toplayan derneklerin Türklerini okumayı tavâye ederiz. İngiliz Muhafazakâr Partisi'nin iş bâni yesinin incelemesinde, sevimi Mc Carthy'zın tâfkuunu herhalde geniştirecektir.

Diger bir cümle:

Tâzâlik incelemiştiken, YÖN'ün kendi ne olduğu ve gidiyor kader alıp mazmîn biçimde bir tevkît olaçak anlaşılmaktadır. Özellikle tâzâlik kabulüne gidi şartlar ve tâzâlik ekmekâdaki kolay şartlar dâdeh amâlistan bir tevkîtâturma karma emâcını gümüktedir.

Aydın diktatörlüğünne ve sorba devletçiliğe şiddetle karşıdır. Devletçiliği, halkçılığı bir wasıtısı saymaktadır. YÖN, sosyalizmin tek meselesinin, halkın içindir. YÖN'ün hâsi sebebinin, bürokrasının istihdadını azaltmak olduğunu deşâlarca yazmıştır. Bu fikirlerin sunuluculuğunu yapan bir dergi

Cumhurbaşkanı Makarios
Nereye gittiğini biliyor

sağrı sağrı bir rejimin sözdegününü yapar durumus herhalde değil. Kemal Karpat'a, okumadan yazmamasını hatırlatırız.

Türk - İş'in Başbakana mektubu

Başbakana bir mektup gönderdi. Türk - İş işçilerimizin, memleket kalkınmasında, işverenleri mizden çok daha fazla millî menfaatleri doğrudanın yeri birerneğini verdi. Mektupta, 5 yıllık Kalkınma Planının iç finansman meselesinin hâlî çözülmemişti ve kalkınmanın yükünden sosyal gruplar arasında naziş paylaştırılmıştır. Türk - İş tabii ki, kalkınmanın yükünden gâşşanlara yükletilmesine şiddetle karşı koymak.

Mektupta yer alan ikinci bir husus, asgari ücretlerin bütün iş kollarında eşit ve sosyal adalete uygun şekilde tesbitidir. Türk - İş, bu talebi, hükümete işçilerin temsilcilerinin yaptığı son toplantıda ortaya atmış. Bayındırıkkı Bağışlı İş, «Bu hayatı sevabunu ver mişti. Fakat asgari ücretler çok düşük ve adalete de gerekli farklıdır. Türk - İş, Bayındırıkkı Bağışlı'nın şayâlî dediği bu hakkı dâvâyi, herhalde azimle savunacak tir.

Mektupta yer alan başta bir husus, ikinci devlet teşebbüslerinin reorganizasyonunda gösterilen ihmaldir. Yüksek Planlama Kurulunda, 1982 programı üzerinde yapılan son incelemelerin de açıkça ortaya koymduğu üzere, devlet teşebbüslerini yeni baştan düzenlemektedir. ne plan olur, ne de kalkınma. Türk - İş, İhâmîye mektubunda, reorganizasyonun ikinci dolayısıyla vukuubu da büyük israflarından, işçilerin düşük seviyede kaldığından berîttir ve işçilerine devlet teşebbüslerinin idaresine ışırıktı meslekesinin eiddi şekilde ele alınması istedî.

Gördüğünüz gibi, Türk - İş, da yapıcı ve sadece işçilerin değil, bütün halkın menfaatini göz önünde tutan tek tâliblerde ortaya çıktı maktadır. Lüzumsuz meydan münâşiplerinden sonra, Türk - İş'in müsâbet faaliyetlerini hızlandırmak sevinç vericidir.

Grey Tasarısı

Grev tasarısı, hükümetten, senatörlerin arzuladığı şekilde çıktı. Sendikalarla hükümet arasında, ancak bir iki noktada, çok önemli sayılamsız olsan anlaşmazlıklar vardı. Fakat tasarısı, İnce hukuk oyunlarını ziyadesiyle sevinç komisyonu adzedisi Çoşkun Kirca tarafından, işçiler aleyhine tâdî edilmektedir.

İyi niyetli Çalışma Bakanı Süleyman Esevit, değişikliklere neden se gerek enerjile karşı koyma makta, bu da işçilerin siyasetine yol açmaktadır.

Toleysiz Federasyonu Başkanı İsmail Aras, geçen hafta bir bilirkişi yayınınyarak, bu genel şâh-

yete tercüman oldu. Bildiride söyle deniyor:

«Komisyon sözüsü, İstanbul milletvekili Coşkun Kirca'nın tâsi raja verdiği peni istikamet, Türk işçileri grev hakkından mahrum etmekten başka bir mânâ tanımaz. Hükmet tasarısında grev yapmakla işçinin gerine peni işçil alma hakkı isveren tâsimamış olsun. Coşkun Kirca'nın terkifi ile komisyon grev yapmakla işçinin gerine peni işçil alma hakkını isveren tâsimamış olsun. Türk işçileri grev hakkından mahrum kalacaklar. Bunun düşündü hâl temenni etmememizle, rağmen, ifade ve ikaz edelim ki sendikacılığımız, istemeyerek anarşîye gidecektir. Zira hakkını isverenden almak için grev yapmakla işçinin terkettiği iş gerine gelecek peni işçilerle işten çıkan işçiler arasında yumruk ve sopa konusacaktır. Yine Coşkun Kirca'nın, Türk işçisine ikinci bir azınlığı, referandum soñanda grev yapılabileceği tahâdididir.

Demokrasi ve hâriyetinin nâmnamâsından birakılmayan kimse, de eline imkân geçince, neler yapabileceğini görmek, insanları hayrete gârdeder.

İnönü, devrimcilik ve solculuk

Başbakan İnönü, Millîyet'e verdiği dîzî bir demeçte, «Atatürk devrimlerinin herbirî Gizerinde inanç sebzâ etmiş ve takip etmiş simdir. Devrimlerden ayrıldığımıza dair kimse bir tek misâfî göremezdedi.

Bu sözler, İndîn'ün derinazole ri ve devrimciligi. Latin harfleri nin muhafazası, fes ve çarşaf giymeye dönülmeyi. Nâzîkî İlkesi nâm kör-topâl uygulanmaz, gibi çok dar anlamda algınlama gösterecektir. Gerçi dâz anladık da, devrimlerin bir sırı ayrılmaz örnek olabilir. Ama, meselenin bu tarafsızlığı değil. Önemli olan, devrimcilik zihniyetidir. Ya pâlmsî devrimlerin muhafazâsiyle yetinilmesi, adı Gâzînde, devrimcilik değil, muhafazâkarlıktır. Ni tekim, Atatürk devrinin, devrimci Başbakanı İndîn, bugün Cumhuriyetin en muhafazâkar / hukâmetlerinden birinin başında bulunuyor. Halbuki ıg茲zîk ve aklîkî tehlikesiyle karşı karşıya bulunan ve ancak dış yardımın sayesinde güçlendirilebilecek duran memleket timâsin devrimci bir gidişe, yanlısolculuğa bâliklik ihtiyaci var.

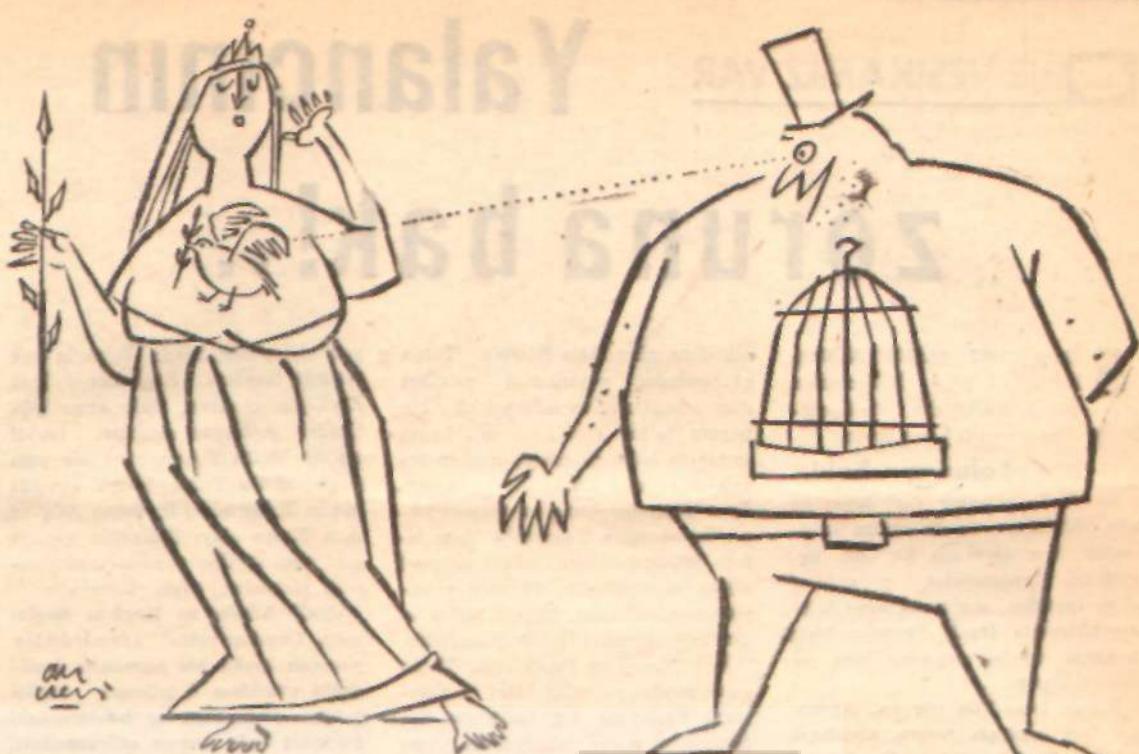
Bu arada Başbakan İnönü, solculuk hakkındaki görüşünü söyle di: «Korkulan solculuk, zora solculuk, yanı komünâkmâdir.» Sayın İnönü'nün bu muhtasar tarifine biz de katılıyorum. İnönü, zora solculuktan, cebî yoldaşlık prototipâya diktatörlüğünden kastediyor. Komünâksının en doğru tarzı da, esasen budur. Ama, sayın İnönü, acaba neden, su meşur 141. ve 142. nci maddeleri, bu târifeye uygun şekilde düzelttimez? Neden, bütün solcu, yanı devrimci fikirleri, bu korkunç maddelerin tâhâdî altında tutar? Anlamak mümkün değil.

İyi niyetli Çalışma Bakanı Süleyman Esevit, değişikliklere neden se gerek enerjile karşı koyma makta, bu da işçilerin siyasetine yol açmaktadır.

Toleysiz Federasyonu Başkanı İsmail Aras, geçen hafta bir bilirkişi yayınınyarak, bu genel şâh-

Kendi ihmali yüzünden, asgari ücret indirimlerinin tehdîri saglayamayarak, hükümetin vergi politikasına esaslı bir darbe indi den. Maliye Bakanı Ferit Melen, şimdi 170 milyon liralık, asgari geçim indirimini açığını, nasıl katpatacağını düşündürmektedir.

Fakat, bu fâkir fukarânnın son dakikada tesadîfî bulunan ege gîzî tekrar elinden alınmak demek tir. Ferit Melen, muktesep hakka dokunmaya cesaretli gözükündür. Düşünenler fâkin tedbir, târifे indirimlerinin tehdîdir. Fakat bu yolla ancak, 60 - 70 milyon lira sağlanmak mümkün. Yeni vergi lere gitmek ise zor. Bu arada

DEMOKRASI VE POLİTİKACI

Ferit Melen, Vergi Karma Komisyonunda cittâdî bir yeniliğe uğradı. Komisyon, ziraî gelir vergisinden müsâfîlerin tesbitinde, gayrisâfî gelir ile birlikte gözontünde tutulularasız yâzılıldı. Hadîni kaldırıldı. Böylece, ziraî gelir vergisi doğuyağmî olmaya başladı. Nitelik, Maliye Bakanı, bu yük bir samimiyetle, komisyonunda bunu açıkça söyledi. «Zirâttan sembolik bir vergi almayı düşünlüyorduk. Ama müsâfîlerin tesbitinde, arazi yüzölçümü hadîni kaldırıldı ve sadece guyrasâfî gelir ölçüsünde yetinirse, kimse den vergi almak mümkün olmaz. Bu durumda, ziraî gelir vergisinin vazgeçmek daha iyidir.

Bakanın bu sözlerine hak vermemek imkânsız. Yâhuz ne var ki, bütün bu güçükler, Kâldor Vergisine itibâr edilmesinden gidiyor. Kâldor Vergisini hem defter tutmakta, hem bir kişi suna gitgîlere kabul ettirmek mümkün olacak, hem de asgari geçim indirimlerinin yükseltmesi yüzünden kara kara düşündmeye himmet kalınluyacaktır.

Ziraî
Gelir
Vergisi

Ferit Melen
Kâldor'u denlemez misin?

Öğretmenler ve
komünâstlik

Öğretmenler, memleketimizin en çok güven ve finit verici, sağlam topluluklarından biri oluyorlar. Ankara Öğretmenler Demegâmin yâlîk kongreâne bir defa daha gâzderiller. Kongrede, Ataturkçû Öğretmenler, tam bir zafer kazandı. MHH Eğitim Bakanlığında mevkiiâni sagladiği intiyâzârları ve aşâikhî komünâstlik İHK iftirârlâyle içrayı sanat eden yeni İstanbul'un sevgiliâsi Mustafa Cura, hezimete uğradı ve hayati devâna verildi.

Öğretmenler, toplantıda en çok Ataturkçû Öğretmenler komünâst denilmesinden şikâyet ettiler. Bu,

uluorta komünâstlik işânlarının ne kadar zararlı olduğunu, bu tehlîkeli silâhi faulâ kurcalamâna ergez geri tepeceğini gösteren yeni bir örnök.

Yeni İstanbul'un öndâne gelene komünâstlik işânlârî karşılıkta duyuulan infâli, öğretmen Niyyâzî Ünal, şu sözdesle dile getirdi:

«Asıl auglu, bu gazetelerin ya yâmları için tedbir almış olan Hükmîet ve Garip Cephesi Kuman danadır. Biz bikiğ usandıktı bu itâhamândan. Bu şekilde devam edilirse, hukuk devleti kurulamaz.»

Sâfir, Paksüt ve Prof. Yörük

CHP Genel Sekreteri Kemal Sâfir ve yardımcısı Emin Paksüt, mahnî mahkemeyi teşârîf etmek üzere İstanbul'da, Cumhuriyette çikan suç konusu yazısı okunmak üzere görevlendirmiştir. Hukuk Profesörü Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yağız'ın tenkî ettiler ve bu davra nasm. Anayasâsının 132. maddesi ne aykırı olduğunu söylediler.

Ba, doğrusu çoktan hasret kâldığımız bir davranış. Koalis yon yaşasın diye, herşeye göz yu muhâmasına o kadar astıktı ki, Anayasâsının sezkâ ihlâlinin belâ tilâk gibi çok tabî bir olayı bile hayret ve sevinçle kârgîhoz ruz. Başbakan İnönü'nün de, aksa çâ Anayasâsının hâli eden bir Bakan hem de hukuk profesörü bir Adalet Bakanını, daha fazla hukumette tutmasını temenni ede lim. Herşeyin istâdîne koalisyon değil, Anayasâ olmaz.

Bu arada, Adalet Bakanının yâmal yârigezâde, Senato Gezelerine de teşârîf edecek şekilde konusutusunu hâzırlatılmış. Zira, Prof. Yörük, suç konusuna yazısına gelen kusurlarını okudu, gelmeyenleri okumadı. Mesela, ezerâzâ soñândı okuyan Yörük, hemen sonra gelen «Kanun zo ruyas ihâresini zikretmekten dikkat etti.

Öğretmenlerin açıkladıklarına göre işin içinde başka işler var. Ay ni okullardan yetişen bazı kişiler Avrupa'da ihtisas yaptıktan sonra Tâlim Terbiye Kuruluna yerles misler. Buna okul yöneticileri ile şahsi meselelerden araları açık. Şura ne karar alırsa alınsın, tatbik etmiyorlar. Hatta Bakanlık kordonlarında bir gün bu kânaâfları açıklamaktan çekinmemişler.

Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları 1956 yılına kadar oldukça verimli bir eğitim sisteme sahip ti. Fakat o surâhâda bu okul mezunları sonrasında mühendislik işârâ korkusu yöneticileri sarımı ve öğrenim sistemi değiştirilmiştir.

Öğretmenler «Biz mühendislik dehil iyi yetişmek istiyoruz» diyorlar, «Okulumuzda bugüne kadar yapılan sekiz boykot birçok defa kuruvaadelerle durduruldu. Ama bu sefer kararlıyız.»

Teknik eleman yetiştiriyoruz!

Altı gündenberi Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları öğrencileri derslere girmiyorlar. İlk başta basit idâre anlaşmazlığı sonban bir olayın köküderi derinleştirmektedir. 25 yıldır öğretim yapan İstanbul Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun hâlâ bir kuruluş kanunu yok. Kadroda sadece iki hoca var. Laboratuar ve araç konusundan bahsetmek ise çok zor.

Öğrencilerin amacı «Okul programının bir esasa göre düzenlenen mesleki tekniklerin eğitilmesi»dir. Bu durumun sağlanabilmesi için, önce bir kurulmuş kanunu ekâmâ. Sonra da bu kanuma göre yeni bir yönetimlik düzenlenmelidir. Buguine kadar yapılmış yönetimler bir esasa dayanmadığı için yöneticilerin takdirine göre sıkıktır. Öğrenciler teknik bir formasyon kazanamadan okulu bitiriyorlar. Dersler teorik. Kitap dışına çıkmıyor. Yâmal öğretmeni olarak görevde başa diktârları zaman verimsiz olacaklar. 7. Millî Eğitim Sûrası da eğitimini yetersiz olduğunu kabullenmişdir. Ama, Sûranın kararları bir kena ra atılmıştır. Hatta okulu kapanmadan Pâlîlâma Teşkilâtının müâdalelesi kurtarmıştır.

Öğrencilerin açıkladıklarına göre işin içinde başka işler var. Ay ni okullardan yetişen bazı kişiler Avrupa'da ihtisas yaptıktan sonra Tâlim Terbiye Kuruluna yerles misler. Buna okul yöneticileri ile şahsi meselelerden araları açık. Şura ne karar alırsa alınsın, tatbik etmiyorlar. Hatta Bakanlık kordonlarında bir gün bu kânaâfları açıklamaktan çekinmemişler.

Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları 1956 yılına kadar oldukça verimli bir eğitim sisteme sahip ti. Fakat o surâhâda bu okul mezunları sonrasında mühendislik işârâ korkusu yöneticileri sarımı ve öğrenim sistemi değiştirilmiştir.

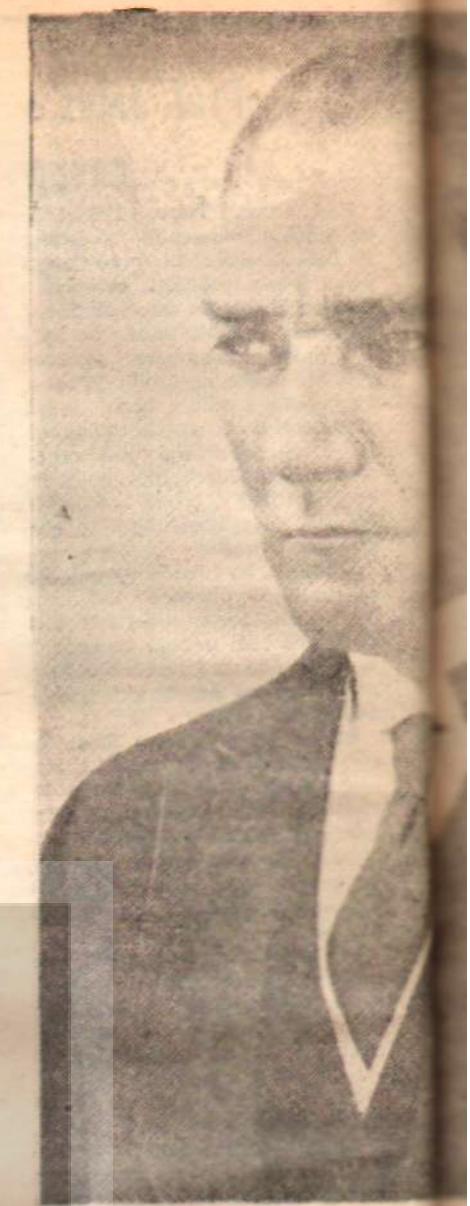
Öğretmenler «Biz mühendislik dehil iyi yetişmek istiyoruz» diyorlar, «Okulumuzda bugüne kadar yapılan sekiz boykot birçok defa kuruvaadelerle durduruldu. Ama bu sefer kararlıyız.»

Çoşkun Kirca
İnce hukukçuluk!

Türk Sosyalizminin İlkeleri

Şevket Süreyya AYDEMİR

ATATÜRK: Esir

Kurulmakta olan Sosyalist Kültür Derneği'nin niteliği, konuları ve amaçları hakkında kendi görüşlerimi özetlemeyi faydalı buldum. Ancak, bu özelde, Türkiye'de ele alınabilecek sosyalist kültür problemlerinin özelliklerinin belirtilmesi için, hem tarihî, hem çağdaş konulardan bazılarına kısaca dokunmak sorumluluğunu duyuyorum.

Bazı ön prensipler

Sosyalizm, çağdaş bir akımdır. Sosyal tarihî arşivine giren bazı düşünceler, hattâ fikir unsurlarını parça parça, daha eski çağlarda bulmamız mümkünündür. Ama bunlar, cemiyetin bir bütün olarak gelişmesinden doğan, cemiyetin yapısını bir bütün olarak değiştirmek çabası için yerli fikir ve doktrin sistemleri teşkil etmez. Çağdaş sosyalizmin ise, bilhassa on dokuzuncu asırda gelişen bir doktrinleşme çabası vardır. Bu çabanın konusu, müsahedelere dayanan nazari sentezler yoluyla, çağdaş cemiyeti, daha rasyonel mellelere oturtacak fikir prensiplerini yaratmaktadır.

Bu noktadan hareket edilince, sosyalizmi, on dokuzuncu asır kapitalizminin, yeni senezler arayan bir antitezi olarak almak ve onun varlığını, nihayet on sekizinci asırın son rub'undanberi süregelen çağdaş nizama bağlamak, konunun aydınlatılması için faydalıdır. Sosyalizm, çağdaş bir akım olunca, sosyalist kültüre de çağdaş bir kültür demek yerinde olur. Bu akım ve kültür, Birinci Dünya Harbinden, hele İkinci Dünya Harbinden sonra, çağımızın kaderine damgasını vuran etkiler almışlardır. Bugün Doğu'da ve Batı'da, toplumların sosyal düzenine yaranık ve bu toplumların vazgeçmeyecekleri sosyalist prensiplerin ve örgütlerin varlığı arttık birer gerçeklik: Meselâ, sosyal adalet kaygusu gibi. Mesejâ, Plan gibi. Meselâ iktisadi krizleri ünleyerek devlet müdahaleye ve tanzimlere gibi. Bunların hepsi de, çağdaş buluşlar ve enstitüyonlardır. Hem de bütün bunlar, artık menşe damgalarını yitirip, bütün toplumların müsterek mülkiyetlerine geçmeye başlıyor prensipler ve müesseselerdir.

Türkiyeye gelince

Bugünkü Türkiye, çağdaş dünyamızın özgür bir devletidir. Çağdaş alemin davaları, meseleleri, aklımları dışında kalamaz. Onların içinde yaşayacak, onlara hasırneş olacaktır. Bu davaların, meselelerin ve aklımların ister istemez etkileri altında kalacaktır. Onlardan, zihniyet alanında mevzuat alanında, örgütler alanında kendiliğine olarak birleşmeleri beklenmektedir. Bu değerlerin dirmesi, aksiyon alanında olduğu gibi, bilimsel incelemeler ve araştırmalar alanında da olacaktır. İşte 'Sosyalist Kültür Derneği' bu konuda bilimsel araştırmalar, ya yollarla topluma ışık tutacak bir fikir orası olmalıdır. Böyle olunca da, bir dernek olarak, siyasi aksiyonların hem dışında, hem üzerinde kalacaktır.

Tarihî üç misal

Böyle bir derneğin ve çağdaş araştırmaların, milletimizin tarihî kaderi bakımından değerini belirtmek isterim. Bunun için de, çağdaş olayları değerlendiremeyecek ve olayları aksına yabancı ve bunları dışında kalmak gaffetiinin, tarihî ge-

lişmemize yaptığı çökertici etkileri gösteren üç misal vereceğim:

1 - On beşinci yüzyılda başlayıp, on dan sonraki asırlarda gelişen ve on dokuzuncu yüzyılda hemen hemen tamamla nan yeni kitalar, yeni topraklar keşfi, kareketlerini düşünelim. Osmanlı İmparatorluğu, Batı ülkelerinde uyansı ve hareket yaratıcı bu gelişmelerin ve bu arada Merkantilist düzenlemelerin tamamıyla dışında kalmıştır. Fazla olarak, bu hareketler neticesinde, o vakite kadar elinde tuttuğu Doğu - Batı ticaret yollarının da körlesmesine şahit olmuştur. Ama ne var ki, o zamanki Osmanlı idarecileri, ne dünya ölüsünde gelişen yayılma hareketinin, ne de ellerinden kaçan Doğu - Batı ticaret yollarının önemini anlayacak seviyede de gillerdi.

Bu arada ve istiraten, 1770 yılında, Çeşme'de donanamamızı yakalayan Rus filosunun, Akdenizde nereden ve nasıl olup da geldiğini, Osmanlı vezirlerinin bir türlü ahlıymadıklarını ve hattâ bu olay dolayısıyle, Baltıkla Akdeniz arasında bir deniz yolu olduğunu zannedip, bu yoldan Rusla ra geçit verdiği için, Venedik Cumhuriyetini sulu bulan vezirlerimiz olduğunu riva yetini herhalde okumuşsunuzdur. Halbuki, kısa bir zaman evvel Türkiye, Akdeniz'in en büyük denizci devletiydi.

2 - İkinci misal sudur Türkiye; on sekizinci asırın son rub'unda, Batı Avrupa da başıyan ve on dokuzuncu asırda bütün Batıyi saran makineleşme hareketinin, yanı sanayi inşaatının tamamen dışında kalmıştır. Onun, ne doğusunu, ne gelişmelerini, ne davalarını anlamamıştır. Halbuki bu inşaat ile Avrupa'nın sanayici bir metropol haline gelişti ve bunun Avrupa dışında yarattığı meseleler, Türkiye'yi kısasız zamanda ıktisaden çökerdi. Türkmenin sosyal yapısını, hiperarşisini sıratağla değiştirdi. Bu inşaat, Türkiye'nin adeta meza

rini hazırladı ve onu sıratağla ıktisaden tabi bir yarı koloni haline getirdi. Türkiye ve Türkiye'ye benzer memleketlerde yerli sanayi bir yer sarsıntı hızıyla çıktı. Liman şehirlerimizde bir komprador zümresi (1) töredi. Azınlıklar, Avrupa sanayi memleketlerine mutavassitliğini benimseyerek, ikti saden önlâna geçtiler. Hükümet ise hâlâ yaşyan birtakım iç gümrüklerle zaten bunaların yerli dokumacılığı büsbütün öldürmek için tedbirler alıyordu. Urkhardt, Palgrave gibi Batı yazarlarının eserlerinde, bu konularda geniş misaller vardır. Hele Na polyon harplerinden sonra Mora'da, İşkodra'da, Edirne'de, Şam'da, Trabzon'da, İstanbul'da yerli sanayi hızla yere sevildi. Meselâ, Mora'da bir sanayi merkezi olan Ambelâkî şehri, 10 yıl içinde tamamen ıssızlaşmıştır. Sadri Ertem 'Çıraklılar Duruncu' isimli romanında, bu konuda Ana dolu'da bir işsiz, Tanzimat devri vesika larına dayanarak anlatır.

Sanayi inşaatına katılmamayınca, tabii bu inşaatın getirdiği zihniyeti, örgütleri, dünya görüşünü de benimsemeyik. Hükümetin çabası sadece, dışarıdan büyük borçlamlarla yolunda oldu.

3 - Nihayet, 1789 ihtilâlini önceden hazırlayan fikir hareketleri ile, bu ihtilâlin getirdiği siyasi ve sosyal hareketlerin de dışında kaldıgmızı, onları anlamadığımız üçüncü misal olarak vermemiyim. Bu nun neticelerini ise bilmiyorum. Bütün bir Tanzimat, bütün bir Mesrutiyet devirlerinde, bu inşaatın serptiği ilkeler ve haklar alanında birtakım gevelemlerden başka bir şey yapamadı, bir bütün asır eritti. Öyle ki, bugün bile Türkiye'de 1789 ilkeleri hâlâ tartışıma konusudur.

Bir gerçek

Hulusa, hiç değilse on dokuzuncu asırın başından itibaren başıyan ve aynı asırın ortasından itibaren ise bilhassa hızlanan Japonya'dan, Rusya'dan, Doğu Avrupa'

TÜRK SOSYALİZMINİN İLKELERİ

Türk Sosyalizmi temellerini Türk Millî Kurtuluş hareketinden alır. Türk Sosyalizminin bellâ başlı prensipleri şunlardır:

- 1) **Antiempiryalizm: İstiklâclılık.**
- 2) **Antikapitalizm: Millî ve halkçı ekonomi.**
- 3) **Karma ekonomiyi reddetmeyen, fakat parazit bir istismarçılığı reddeden ileri bir devletçilik.**
- 4) **Halk için, halkla beraber halkçılık. Faydanın halk yararına kullanılması, yani sosyal adalet.**
- 5) **Mustafa Kemalîn anladığı mânâda bir vatan anlamı. Saldırganlığa ve istilâcılığa karşı çıkış.**
- 6) **Mustafa Kemalîn anladığı mânâda bir millet anlamı. Dil, Tarih ve Kültür işlerinde bilimsel bir milliyetçilik.**
- 7) **Devette, rejimde, dış politikada ve ekonomide millî olmak vâefsî.**
- 8) **Demokratik düzende Sosyal Devlet anlamının işlenmesi ve örgütlerin yaratılması.**
- 9) **Millî hayatın bütün kollarını içine alan bir plâncılık.**
- 10) **Emeğin ve hizmetin korunması ve teşekkülâtlandırılması. Güçlü ve bağımsız sendikacılık.**
- 11) **Din ve devlet işlerinin kesin olarak ayrılması, laiklik.**

dan, Balkanlara kadar yayılan çağdaş fikirlerin, biz daima dışında kaldık. Buz hâzin, fakat gizlenemez bir gerçektir. Yanlış, hem bu hareketleri, hem onları beraberliyeni zihniyeti ve istikamet verici fikirler izliyemedik. Onlara ayak yurdurmadık. Kisacası, bizim yakın tarihimize, bir arayabileceğimizde, olduğumuz yerde bir çırpmak ve çöküşen ibaretir. Bu hal en az, Anadolu'da bir millî mücadele başlayıncaya kadar böyle gitte.

İçinde bulunduğuımız devrenin meseleleri:

Birinci Dünya Harbinden sonraki devrenin bir çağ olarak da almak mümkünür. Fakat on dokuzuncu asırda antitezlerini veren sömürgecilik, Batı Avrupanın dünyamızın merkezi haline gelişen sınıflar kasası gibi strüktürel problemlerin bu astride ve bu devrede çözümlemeye ulastığını ve sentezlerini yaratıktan dünşinerek, daha evvel işaret ettiğimiz gibi, 1789 dan bu yana olan zamanı kendi çağımız olmakta hatâ olmasa gerektir.

Birinci ve İkinci Dünya Harplerinden sonra da çağımız ortaya yeni fikirler, yeni olaylar, yeni örgütler attı. Bugün de zaman, daima olduğu gibi, memleketlerin sınırlarıyla kayıtlı olmadan her an, yeni oluşalar doğurmaktadır. Bundan sonra da daha yeni olaylara ve meselelere gebedir. Bu arada, milletlerin hem yapılarında, hem zihniyet ölçülerinde, hem hedeflerinde durmadan yeni şekillenmeler olmaktadır.

Birinci ve İkinci Dünya Harplerinden sonra dünya sahnesinde yer alan, dünya ölçüsünde etkileri olan başhectea olayları, söyle söyle özetlemek mümkünündür:

Ihtilâclî sosyalizmin devletteşmesi bu harekete Rusya önderlik etti.

- Millî kurtuluş hareketlerinin ve devletçi milliyetçiliğin başlaması. Bu harekete Türkiye öncü oldu.

- On dokuzuncu yüzyıl mânâsında, emperyalizmin itibarını kaybedisi ve müstakbeliğinin tasfiyesi.

- Birleşmiş Milletlerin yerlesmesi:

- Milletlerarası iktisadi entegrasyon hareketlerinin başlaması ve milletlerarası yardımlaşma hareketleri.

- Az gelişmiş memleketlerde uyansı ve bu memleketlerde sosyal yaşamın yeni denilenlenmesi çabaları. Memleketçi sosyalizmeler.

- Batıda İslahatçı sosyalizmin yerlesmesi ve ihtilâclî sosyalist partilerin zemin kaybetmesi.

Bu hareketler sayısını daha da uzata biliriz. Bunların hepsinin ayrı ayrı üzeri

Hilas, dünayam gidişimi her an gizo
undic tıumağa bıçakçı, ne dinya bıçakçı,
ne danya barbi konularında idaraktırıksa
tarmandan, kendti mesclerimiz, kendti is
nihatmazı işinde, kendti süslüermizde, fakat
gəldəs nizamı söyədi adətli hərclərinə
bağlı kalırdı yoldan arzamak konusuna do-

Kendimiz donus ve milti kurutus bise
digimiz multitudum sunm gecislegectir.
chakaknum strack, yani asid hirutyet de
kuhanidigimiz nispete insanoqunun tabiat
masa gerekti. Bu guncu kendin varrimiza
miz bu sekilde kulumtasagi gunce nek ol
mildir ve onu, hemigizin yararina ve yel
dismi yitimdir. Artik atom hemimin
dismi ve kendin yararina kullaanabileceg
hayata davet etmis, ama oltarin yahni keri
tice kimesim kari degidir. Cimci cimci
bu yarim leendi varinca kulummak istek
Bugsun siz sadece teknik gecicindir. Bu g
sekerim, ne de Kurnayi derelerimdir.
ne derelti Basgakalbirim, ne Parti genel sek
Günakta bugundu artik siz, ne o subayhim,
dugimeler bir tiftili harakeci getirilmeli.
kaldigim nihai yesadik. Ama ne oldu? Bu
makarim biret digimye basmarama bagis
hadderatim iti tazira iti subayim par
dardakki thilatirler dolayistike, dumam mu
emekte ve gecigdesenlik devamsa olan Kru
it bit vasta degidir. Bir ozgurfersemek, iler
tarin gozumkesinde atom silah kulumtabi
sise gollimisler ki bu ic ve dis gunuma
karda son istisnideren devam ettiler. AMA
hale ve kontrolulerden de kuvvet alarak don

318 FUZE

RUBB MISALI
■ Bu bakımdan hatta Kütba olayını da
■ ou yolda bir denli oktetleri saymak mum-
■ kumdu. Gerek Karabiy'denizinde, Güney-
■ amrika'da devletlerinde inşaatlarla bilin-
■ ekketir gok derletti vardu. Orlarınca ilke-
■ rede otokaristik idareler, emperyalist madd-

Kuba misali

ayatma kulanmanyaya yoodlmetkeider. Ne
yadar uzaa ve ne kader gitling sanderer
yogisterse de Cenereide stribg eliden silih
boclamens de de, bidenan basika bu gikme
oni kalamidgin gesotmekeder. Bu gidi
erdeg; Bilegi, Politiakcim emindir gis
tarek. Politiakcim Bilegiin eminde girecek
kesli, buhar gicimini suayide
susturdu. Atomun paralelmasa, tipa tees vekme
zalfer olark hepti, misamn tabita bir zalfer olark hepti

A black and white photograph capturing a moment of intense human density. The scene is filled with numerous individuals, their faces and bodies packed closely together. Many appear to be young children, their expressions obscured by the sheer number of people around them. The lighting is stark, creating deep shadows and bright highlights that emphasize the physical contact and the overwhelming nature of the crowd. The perspective is from a low angle, looking up at the sea of faces, which adds to the vertiginous and claustrophobic feel of the image.

Rus Sovyetizmi de, artik kendisi sınırları
iginden kendini hiss etmektedir. Bu refim, artik tek makale
etmektedir. Bir tarihanın elektronik sanayii hîter in
keerde de lâğim kaderine nasi baska
olabilir. Lâğim baska bir gessi is taksim ve baska
bir hâyeri gütam getirgörsə, atomik
mektezi olarak qanım goszermidə lây
bekməti. Fazlani fərzi hərəkətler ilə in
sanəgħi yuzdun, sinirə olaşan bu ilə
məcəl, hem de sadecə sonusunduza şəkərət işin
değil, sonusunduza fəhlidiyi cərrahidə.
Düyanımdı qarlımda bıq illi dəvətdə.
Hətta dünaya bille, kənətəm
dan aqşaktdır. Hətta dünaya bille, kənətəm
da baska müməssəbədirin dogməsinə məy
sefərinde Moskova, Pekin'den qəd, Brite
sik Amritka ilə müstərək boruselər şəhər
görəməkci, Çinilərini gurme olaraq
karşı loxtol, mərkəzli lessis etmək
səbəbələndə Cini dəff. Hindistani və
eləh yarımdıye dəscləməkçər Bu,
bəlli bir sistem məscidi dəffidir. Bu,
herhalde bıq gənz məscidi dəffidir.
Hindistani, buqin Güməyədgə Aysa me
arzmetkənditir.
Kendisi ulkicrinə has ozelliklər və olusular
simda Cini tecribəsi, Yugoçavā tecribəsi,
yanı bu ilikler hərəkətine istihalə salına
rak olsunqan tamaamlaşır. Bıq dəvvərdə,
den yonətlənən bıq təpərək şəhəriməsələ
etmektedir. Bu refim, artik tek makale
iginden kendini hiss etmektedir. Kendisi sınırları
le alınsın. Fransız məkəbbimda oldugu qılıb,
gerçəkli artik belli้มışdır. Sınırlar və istik
hələ andam yəni manalar almışdır.

nebiliriz. Bu arada Birinci ve İkinci Dünya Harplerinden sonra dünya sahnesinde yer alıp, daha önce sırıldığımız unsurların her birini ayrı ayrı gözden geçirmek, memleketimizin ve dünyamın kaderine etkileri olan meseleleri görmek bakımından elbette ki aydınlatıcı olurdu. Ama, Sosyalist Kültür Derneği'nden ister istemez uğraşacağı bu konuların ayrı ayrı incelenmesini bu yılının içinde birakıyoruz. Yalnız Birinci Dünya Harbinde sonra dünya sahnesine çıktı, dünya'nın gehresini değiştiren, fakat bizzat milletimizin öncüsü olduğu bir harekete kısaca dokunmak, kendi derneğimizin çalışmalarını istikametlendirmek bakımından lazımdır.

Bu hareket, ilk önce Türk iye de başlayan ve çağdaş dünyada özel bir mahiyeti olan «Milli kurtuluş hareketleri» akindır. Bu akım şimdi bizi bir taraftan ve doğrudan doğruya Mustafa Kemale, diğer taraftan da bütün bize benzer ilkelere, yani azgelişmiş dediğimiz ve hepsi de bizim çabalaramızı tekrar eden memleketlere bağlar.

Ama burada bir hazır gerçeki derhal belirtmeliyim: Milli kurtuluş hareketlerinden bahsederken, Türkmenin öncü olduğu dedim, fakat Türkmenin önderlik ettiği demedim. Çünkü biz bu hareketlere öncü olduk, fakat önderlik etmedik. Mustafa Kemal bize getirdiği ve tarihin bir hediyesi olan bir misyonumuza, yani Milli kurtuluş hareketlerine önder olmak, onları sevmek ve benimsenmek, onları desteklemek, onları yaratılanların milli kurtuluş hareketimize hayran olarak bidden fikir renkliği beklemek ümitlerine, kendi misyonumuzu inkâr ederek düşpediz hıyanet ettik.

Mustafa Kemal, milli kurtuluş hareketimizin, yalnız Türk milleti için değil, bütün mazlum milletler için taşıdığı «misal olma-değerini» daima belirtti. Ama ondan sonra biz ou tarihi misyonumuzu kötü ve kalite siz bir oportünizme hedefdik. Her biri kendi mücadelelerine bağlanan bizi ve Mustafa Kemal'ın önder bildiklerini ilan eden milletlere arzınızı gevirdik. Birleşik milletlerde daima emperyalist davalardan tarafını tuttuk. Tunus'un, Fasın istikâl mücadelerinde Fransanın tarafında yer aldı. Cezayir'in Milli kurtuluş hareketini, Fransanın bir iç meselesi saydı ve Fransız delegeleri ile beraber oy verdik. Bizim, bize benzer memleketlerdeki milli kurtuluş hareketlerini tuttuğumuzuza, denimsediğimizde dair tek davramız yoktur. Bandong konferansında bile, misal temekeçilik söyleyişte oynanmeye imza koymak üzere inanmadık. Meselâ Hint liderlerine karşı çocukla lâf yarışlarına girışmek istedik. Bu oynanmayı Birleşmiş Milletlerde daima sabote ettik. Daha dün diyeceği miz kadar vakıf bir günde Angola için Portekiz'in istedğini yaptık. Bu hareketlere katılan ülkeye halkları krallarını, despotları, m. koğraşın mesele Mısır Irak, hattâ Yemen olavarlarında olduğu gibi bu koğulanların ardından daima gözyaşları döktük. Hattâ Irak'ta onları kurtarma gayretlerine düştük. Tahtırmâne içinde gayretleri gütmek istedik. Ama ne var ki Irak milleti elini çabuk tuttu. Bizim kurtarış ve müdafâa çırpmaları mu ise hem milletçe hoş görülmeli. Hem de bedbat bir klişenin degersiz macerası olarak kaldı.

Habibi Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Türk milli kurtuluş hareketi, içeriiden ve dışarıdan gelen bütün istismarlara karşı, halkın ve halkın içine hareketidir. Bu onun bir cephesidir. Diğer cephesi de, Milli kurtuluş hareketlerinin bizzat Komintern kongrülerinde ifade edildiği gibi, milletlerarası proletarya hareketinin bir tabîl ve yardım eşi değil çağdaş nizâmda, müstemeleler — varı müstemelelerle metropoller arasıındaki siyasi ve iktisadi tâbiyeti nizâmda gözen ayrı ve müstakil bir hareket olduğunulardır. Nitekim bu tezat, şimdî müstemelelerin çağfîsi ve milletlerin bağımsızlığı yoluyla çözülmektedir. Ama devrinde ilâk ve yapıcı misslini ve prensiplerini Türkiye'ye vermiyor.

Türk sosyalizmi temellerini Türk Milli Kurtuluş hareketinden alır:

Bu prensiplerin bir kısmını derhal söyle sıralayabiliriz:

- Antiemperyalizm, İstiklâlcilik,
- Antikapitalizm, Millî ve halkın ekonomisi.
- Karma ekonomiyi reddetmeyen, fakat parazit bir istismâcılığı reddedeniler bir devletçilik.
- Halk için, halkın beraber halkçılık. Faydanın halkın yarına kullanılması, yani sosyal adalet.
- Mustafa Kemal'in anladığını manadı-

ÇAĞIMIZIN DÜNYA ÇAPINDA OLAYLARI

Brinci ve İkinci Dünya Harplerinden sonra, dünya sahnesinde yer alan ve dünya ölçüsünde etkileri olan başlıca olayları söyle özetlemek mümkündür.

- 1) İhtilâlcî sosyalizmin devletleşmesi. Bu harekete Rusya önderlik etti.
- 2) Millî Kurtuluş hareketlerinin ve devletçi milliyetçiliğin başlaması. Bu harekete Türkiye öncü oldu.
- 3) Ondokuzuncu yüzü mânâsında emperyalizmin itibârini kaybedisi ve müstemlekeçiliğin tasfiyesi.
- 4) Birleşmiş Milletlerin yerleşmesi.
- 5) Milletlerarası iktisadi entegrasyon hareketlerinin başlaması ve milletlerarası yardımlaşma hareketleri.
- 6) Az gelişmiş memleketlerde ulyanış ve bu memleketlerde sosyal varlığın yeniden düzenlenmesi çabaları. Memleketçi sosyalizmeler.
- 7) Bahâî İslâmî hareketin yerleşmesi ve İhtilâlcî sosyalist partilerin zemin kaybetmesi

bir vatan anlamı. Saldırınlığa ve istilâcılığa karşı çıkış.

— Mustafa Kemal'in anladığını manada bir millet anlamı. Dil, tarih ve kültür işe içinde bîlîm sâlî bir milliyetçilik.

— Devlette, rejimde, dîs politikada ve ekonomide mîlli olmak vâsi.

— Demokratik düzende Sosyalist devlet anlayışının işlenmesi ve organlarının yaratılması.

— Millî hayatın bütün kollarını içine alan bir Pîancılık.

— Emeğin ve hizmetin korunması ve teşkilatlanması.

— Din ve devlet işlerinin kesin olarak ayrılmazı. Lâliklik.

Bunlar ve bunlara eklenecek benzeri prensipler, Türkîyede sosyalist bir düzene menin ve Sosyalist Kültür Derneği'ne bîlîm sâlî alanda incelenmesi ve araştırma gereken, hepsi de sosyal mahiyetli konuların esaslarını teşkil ederler. Bu sosyalizm ve sosyal araştırmalar, elbette ki, da ha evvel üzerinde durduğumuz ve çağdaş nizâminin ana problemlerini teşkil eden gelişmeler açısından olacaktır. Yani idrakımızı, ne bir dünya ihtilâli kompleksine, ne bir dünya harbi fobisine veya böyle bir harbin dünyayı sosyalizme ve kolayca ulaşılacağı öngörüşüne bağlamadan dâvâlalarımız işlenicektir.

Kültür çalışmaları

Yukarıda prensiplerden hareket edilemek suretiyle varılacak hareket ilkeleri bîlîm sâlî bir Sosyalist partinin program ilkelerini teşkil edecektir. Fakat Kültür Derneği'nden asıl kanunu, dâvaların bilimsel incelenmesi dir. Bunda başka sosyal hareketlerin ve problemlerin bu çerçebe içinde işlenmesi ve yâzımı kâtîtûre'l çalışmalar çerçevesine girer. Bu çalışmalar şöyle özelenebilir:

— Tarihte sosyal meselelerin ve sosyalist ilkelerin araştırılması. Tercümesi, Telifi, Sosyalist tarihi.

— Başka memleketlerde sosyal ve sosyalist hareketlerin takibi. Târtışılması.

— Azgârlığın memleketin meseleleri ve bu araştırmalarla esas olmak üzere Türk millî kurtuluş hareketi Üstünde inceleneler Bilim sel Atatürkçülük.

— Türkîyede toprak, iş, sosyal münasebetler, yerleşme, eğitim dâvalarının sosyal ve sosyalist açıdan incelenmesi.

— Türk sosyal yaşamında gelişmeler ve değişimler.

— İktisadi, mali alanda aktüel konular ve gelişmeler.

— Gençliğin dâvaları.

— Siyasetçi bir hareket olarak sendikalizm ve meseleleri.

— Anaya ve kanunlar üzerinde yeni görüşler ve incelemeler.

— Diğer benzeri konular...

Bütün bunlar bittabi konferanslar, tartışmalar, makaleler, etüller, monografiler ve nihayet küçük, büyük kitâplar şeklinde ele alınacaktır.

Fakat bu arada temel bir meseleyi hâsaten kaydetmeliyim: Bu temel mesele Türkîyede Sosyalist bir çabanın, yani Türk sosyalizminin, gerek çağdaş dünya problemleri, gerek târihi mantık, gerekse, Türkîyenin strüktürel meseleleri ve bunların geleceği bakımından bütün hatlarını ve prensiplerini veren bir anakıtım meydana getirilmelidir. Bu büyük ve tarihi bir millî hizmet olacaktır. Öyle bir kitabı ki, Türkîyenin dâvalarına bu yönden ve açıdan eğlilem isteyen herkes, orada suallerinin ve istifhamlarının cevaplarını bulsun. Fazla olarak da böyle bir ana kitabı, Sosyalizme ve Sosyalist Kültür Derneği'ne yönelik yersiz, haksız, anlayışız bütün târzlere cevap olacağını ve böyle bir kitabı, bittabi ilerde devamlı tamamlamalar yapılmakla beraber, elde, sosyalist kültürün anahtarları ve sosyalizm çabalalarının bir kaleşi gibi kalacığını ayrıca işaret etmeliyim.

Sosyalist kültür meselelerini yayacak ve izleyecek devamlı yâzımlar, tartışmalar ve subelerde kültürel faaliyetlerin yürütülmesi bahsinde böyle bir eser ve çalışma, bilimsel bir hareket noktası teşkil edecektir.

★
Sosyalist Kültür Derneği'nin, çağdaş problemler ve kendi meseleleriniz bakımından oturacağı zeminî ve yoğunluğu dâvalarla, bu dâvalar karşılıkta oluyor. Bu belirtileri, sosyolojik ve felsefi bir dünya görüşünü ana prensiplerle temellendirmek elbette ki daha iyi olurdu. Ama böyle bir çalışmaya, aktüel bir konu olan dernek teşkilinin ivedili meseleleriyle karıştırılmak ve uzatılmak istemem. Fakat târîfelerimiz, bu yönden de çalışmalar ele almaktı isabetli hareket etmiş olurlar. Böyle bir dünya görüşünün ana prensipleri ile de tamamlanacak olan ana kitabı ve ayrıca bir sosyalist ilkeler tarihi'nin meydana getirilebileceği gün, Türk fikriyatı çok şey kazanmış olacaktır. Toplumsal veya aktüel meselelerde cevap verecek kısa eserleri, broşürleri, verilecek konfransların yayınlanacak metinlerini, gazete, dergi neziyatını ayrıca saymaya lütum görmiyorum.

Baştan beri özelendiğimiz bittabi her noktasında tartışma ve itirazları dâvet edebilir. Böyle tartışma ve itirazlar ise, konunun işlenmesi bakımından ayrıca faydalı olacaktır.

(1) Komprador: Ash Portekizce olan bu kelime, büyük İspanyol limanlarında para ve ticaret işlerini elinde toplayan kozmopolit, yarı milliyetsiz bir aracı zümreyi ifade eder.

Bir sendikacı konuşuyor

Sene 1956 sonları idi. İstanbullu bir tuğla — kiremit fabrikasında bakım ususları olarak çalışıyordum. İşsizlik ve hele güzel işsizlik son haddini bulduğum bir zaman olacaktı ki, fabrika kapusundan her gün yüzlerce işçinin iş isteği ile eksik olmadıkları gördürdüm. Böyle bir zamanda, işçiler, işverenin sıkı baskı altında galatıtırları. Haklarını istemek için işveren huzuruna binbir müdüklülük çakan işçiler ise ise söyleyerek veriliyorlardı: «Kapıda bu kadar boş işsizliğin beklemekte olduğunu görüyoruz, iş ne gelirse gal. İstersen işi bira kabılırız deniliyor. Tabii olarak işçilerin baksız ve düşensiz hakaretiyle boynu eğip çalışırı-

söyledim ve bu işi önlemeye çabalamasıdır. Daha nice böyle vakâ'ı istim. Fakat mühendis, bu bakılar tarîhe maleddimdir. İşçi, ehli ve yerinde müdahaleme sınırlı yetkililer, tecrübesiz ellerde oyun lenerek şerkes'e işsizlerin işe çak edilmekte, gerek işverenin ve karşılmasının deyip geçti.

Burada işverenin gayet hızlı müdahale ettiği muhakkaktır. Çünkü, makinenin istihâsinden dâşürülmesi için ne lâzımsa — işçî hâya makineyi işe çakmak — yapılmış, işveren tarafından bu işletme, şefi ne emredilmiş.

Aradarı 15 — 20 gün geçmisi, işçiler hâlâ giderilmemiştir. İşçi Ali, aynı vazifeye devam ettilerini söyledi. Bir gün âniden fabrikândan dardığı ve işçilerin şiddetli bir hâyeçan içinde inâkat kusmanın doğru kostuları söylendi. Atelye deydim, ben de kostüm ve tuğla presinin başına geldiğim zaman, makinenin helezon búçaklarını da ran tekeren içinde. Ali fâmidir ki zavallı işçinin girtagâsına ka dar kaçırmış olduğunu gördüm. Bir an çok testî içinde kaldım, cena zeyne doğru yaklaştım. Evet Ali çoktan (iş kazası demiyecem) iş emniyetisizliğinin şehidi olmuştu.

İste bu ortam içinde çalıştığı mix tuğla fabrikasında, Arzaya uğrayan bir tuğla presinin çarpan giriş ağzında zehir eden tıkanıklık giderilinceye kadar, bu parçanın yapacağı itme işinin, bir işçîye görüfürülmesi, tikanan çamurun işçî tarafından ayağı ile helezon içine itilmesi işte.

Bu hâdise üzerine, gelen savcı ya, işveren vekilleri yalan beyan da bulundular. Ben hâdiseyi ölçü gibî anlattım. Bunun dizerine hiç çekinmeden, içi bes gün sonra da âniden benim işime son verdiler.

İşçilik hayatımında bu hâdise, bir roman bir hikâyeye değil, hâkî kâtır ta sendiştir ve yalnız bir

gerçek vekillerinin ticari hırsıyla işverenin işçilerinin okutulması, işsizlik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortasının okutulması, işsizlik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön planda işçinin insança yâzma haklarına kavuşturulması, işçi mesken dâvâsi, memleket ekonomisi ve iktisadi meselelerde işçinin alınışları, işçilik işçiliğinin tedbirleri, işçilik sigortası, işçi işverenin münasebetlerinin düzendirilmesi, kalifiye işçî yetirtirilmesi, işbağına eğitimi, muvakkat işçiliğin münasebeti, iş yerlerinden kaldırılması, işsiz kalmış sigorta mevzuatı, en ön

Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu
«Yaşasın Faşizm!»

Devlet Parası ile F A Ş I Z M

Anaya ve Ceza Kanunu, komünizm gibi, faşizmi de yasaklamıştır. Ama tatlı kotta faşizm tamamen serbestir, hatta itibarlı bir faşiyettir. Buna karşılık, sosyalizan fikirler dahi şüphe altındadır.

Örnek mi? İşte Milli Kütüphane hanenin hali. Bir çok gazete, bu arada YON, Milli Kütüphane gibi temel bir kültür kurumunun faşist zwave hâlde getirildiğini, böylece devlet kurumunu finanse ettiğini yazdı. Aldızın olsun, Şimdi CHP, organı Ulus da, her kez biliyor bu gergiye şu sozler le tekrarlıyor: «Başında bulunduğumuz mescid, şimdiki kafatasıların, faşizm yuvasıdır. Söhretli iki şahit ona aklı hocalığı etmektedir. Uturup Turan hâlteri kurarlar...»

Durum bu. Fakat sayıları Milli Eğitim Bakanlarının hiç biri, devleti ou temel kültür kurumunu, faşizmin elinden kurtarmak için en ufak çaba göstermez, Aksine, kütüphane kalmış tek tük Ata Türkçü öğretmenler, büyük bir vîdâ rahatlığı içinde tasfiye eder. Mükemmel bir anayasaya rağmen, bizim antidakomünizm demokrasi, böyle işliyor. Milli Eğitim Bakanlığı da zihniyetle idare ediliyor. Bir Müdür Efendinin, Milli Kütüphaneyi faşist yavası haline getirmesine, Milli Eğitim Bakanları ses çıkartmıyor!

C.H.P. organı Ulus'ta çıkan yazı, C.H.P. İl Milli Eğitim Bakanını hizmete getirirse, doğrusu çok şapkağız. Ulus'un yazısı şu:

HAFIZ-I KÜTÜP

27 Mayıstan dört ay kadar sonradı. Ankara gazetelerinden birinin merdivenlerini turmanan postacı, elinde, Almanya'dan gönderilmiş bir mektup tutuyordu. 19 imzalıdı mektup, devrimden sonra merkeze alınan ve arkasından, bir önemli müessesenin başına getirilen, bir öğrenci memfetisini surahyor du birbir...

Devrimden önce, her yerde olduğu gibi, Münih'deki 67 Türk öğretmen, zamanın iktidarını protesto amacıyla bir miting düzenlemeyi düşünmüştür. Kahramanınız, bu haber since beyninden vurulmuş, 700 kilometrelük yol katedip Bonn'dan Münih'e koşmuştur. Olur keşke değil (D) öğrencileri aldı karşısına, sert bir

«Onları doğru söyleyecekler» dedi.

İçin konuştu, konuğu, Tehdit etti. «Siz komünist misiniz?» dedi. «Düviziniz kestiririn haa...» diye çıkıştı. Öğrenciler dindiler, dindiler, sonra sessiz yürüyüş yaptılar.

İste 19 imzalı mektupta bunlar anlatılıyor ve böyle bir adamın devrim içaresi ırafından, önemli bir müessesenin başına tekrar getirilmesindeki hikmetin anlaşılamadığı ifade ediliyor. «Bu tayınlını, arıçılıkta maharetine mi, yoksa riyasetçiliğindeki seyyaliyete mi borçludur?» diye soruyordu öğrençilere.

O Türkiye'ye döndükten sonra bazı dergi ve gazeteler, devrimden önce «beyefendi» ye bağlılık telgrafı geçtiğini yazdırılar. Almanya'daki marifetlerinden bahsettiler. Bu neşriyatın yapıldığı günlerde o, bir dost sohbetinde, Almanya'daki ögrencilerle «Fazla ileri gitmeyin, eğer Bakanlık isterse isimlerimi bildirmeye mecburum» dediğini itiraf etmiş ve öyle devam etmiştir: «Ne yapayım, ben bir Devlet memuruyum, evde goluk, gecuk var. Hem ihtilâl olacağımı, o zaman nasıl bileyebilirdim?»

Uzun boylu, iri yapılı, geniş omuzlu kahramanımız, İstanbul Edebiyat Fakültesinde Türkoloji okumuş, sonra Almanya'da öğrenim yapmıştır. İlk memuriyeti öğretmenlikti, sonra Milli Eğitim Bakanı oldu. Bir görevi verdiler, arkasından, yeni bir müesseseyi kurmakla görevlendirdiler. O, bu yetenin işte, gerçekten başarı kazanmış, iyi bir kütüphaneçiliğe öğrenimi yaptığı göstermiştir. Müesseseyi sağlam temeller üzerine kurdu. Yalnız bir büyük kusuru vardı, gevresindeki memurlara farklı muamele yapsa, sevmeyiklerini, kendisini tenkide edenleri bir yolu bulup uzaklaştırıldı. Abdülhamîde parmak işrisi bir espiyonaj şebekesi kurmuş, sevmemişti her memurun ardına bir casus takmış. Garip tuttu mu yüzünden, eliyle kurduğu müesseseyi soysuzlaşdırıldı, tembellere yatağı haline getirdi.

En basit işleri da mesele yapardı. Bir gün, imza defterini karıştırırken, bir memurun imzasını koyu murekkeple ve kalın çizgilerle attığını farketmiş, bu imzanın dikkat çekenin olduğunu düşünerek, o memuru çağırıp bir gülçuk paylasımı, «Niye koyu murekkeple imza atıyorsun?» diye...

BÖLÜK BAŞI İS MI ARIYOR?

Yeni yıla girerken Başbakanın ve siyasi partiler liderlerinin yaptıkları radyo konuşmaları genel olarak ılımlı vericidir. Bunların içinde yalnız Böyükbaşı başka bir dil konuşuyor.

Gerek Başbakana, gerek diğer parti liderlerine göre 1963 yılına milletimiz, yeni iş hamleleri ve elbirliğiyle çalışma arzularıyla girmektedir. Yurdada sulh ve anlayış havası hakim olduğu gibi cihanda da sulh gayreti muzaffer olmaktadır. Dünya çatışmalarında yuvaşamalar vardır ve 1963 yılının, bir evvelki yıla bakarak daha ferahlı olacağı umidi yaşatılmaktadır.

Ama Böyükbaşa gelince, memleketimizin karamsar bir durumu vardır. Memleketin havasını kökleri dışarıdan gelen güzil eller karıştırıkmaktadır ve sonra hepçin bildiği ve artık hepçin bilgiği mâmûm edebiyatı...

Peki de amma eger durum böyleyse, yani memleketimiz bir takımı tehlike bulutları altında sonu bilinmez ucuzulara doğru sürüklüyor, Böyükbaşı bir parlamento şâhisi, hem de güçlü ne olursa olsun resmen bir Parti Başkanı olarak nasıl olur da, İstanbulda moral tedavisi eğlencelerinde vakit ödürebilir. Nasıl olur da gecelerini çalgı ve şarkılı eğlence yerlerinde böylesine israf eder?

Gericiler biliyor, Böyükbaşı yillardan beri hiç bir zaman, yapıcı bir politikaya tek cümle ile el uzatmadır. O, zaman zaman haykırır. Bu haykırışlarda ne yapıcı bir prinsipi, ne iftisat, ticaret, inşa siyasetinin, ne maliye, nafta, eğitim dâvâlарının elle tutulur malzemeye dokunan tek işaret yoktur. Ama günün icabına göre, havanın icabuna göre ve kahvelerdeki radyolarının başında toplanan vatandaşların kulaklılarında davul sesini andırıldığı için, Yaşar ulâdalarıyla karşılaşan hoş aksiler birakan haykırışlarını fırlatır. Ama:

— Brâder, hele bir sadede gel, ne demek istiyorsun. Ne yapalmış yanı?.. deyince:

— Sadede başkası gelsin deyip, bir kenara sıyrılır...

Gericiler son zamanlarda, memleketin yaman tekniklerle sarıldığı, kökleri dışında olan gizli ellerin köşeyi buçağı sardığı davâsi bir gece açıldı. Bu davâ ya konferans kürsülerinde, meçhul ufuklara esrarlı bakışlar gezdirlerek ve bilinmez hasınlara yumruklar savrularak dile getiriliyor. Yahutta başında, radyoda ucuz saldırular ve banal mizansenler tertiplenerek canlandırılır. Yahut da daha sazlı, sözli, hareketli sahneler şekilde temsil edilir.

Genel olarak da bütün bu işler ya ticaret, ya ucuz şöhret kastile iki bakımından yapılır. Yoksa bütün bunları tertip edenler birşeyler bilseler, dürüst bir vatandaş ciddiyeti ile giderler, bildiklerini devlet savcılara bildirerek vatana hizmetler ederlerdi. Ama işin o tarafı hiç birini ilgilendiremez. Asıl olan ya ticaret, ya ucuz şöhret speküsyonlarıdır... O halde bütün bu hâmiyetli zatların, meçhul köşelerde meçhul eller, meçhul sultakçılar yaratarak, bu toprakların üstünde yaşayanlardan televizyon tek kişilik de olsa şüphe ve töhmet altında bırakmaya hakları var?

Böyükbaşı da dürüst bir insan, bir mebus, bir parti öncüsü olarak, eğer söylemeklerine kendi inanıysa bildiklerini hemen Cumhuriyet savcılara ullaştırmış. Korku edebiyatı yaratmak ve vataniımızı dahil ve harice karşı baședilmek tehdikler içinde göstermek niçin?

Bize kalırsa artık gerçeklerin dışında demografik haykırışlardan kendimizi kurtarmalıyız. Kökleri dışında olan testiler vesaire ne ifade eder? Bu memlekette bir kanun vardır. Bir yargı eihazı vardır. Onlara güvenmeliyiz. Dışarıdan yurdumuza iyî veya fena fikirler, finansalar sizabili. Bunları ayıklayacak ölçüler vardır.

Fikirlere sınırlı ve vatani tayınlı zordur. İslâmi Türk ülkelerine dışarıdan girdi. İyî oldu. Tanrı mat ülkeleri, meşrûlîyet ülkeleri, Cumhuriyet ülkeleri dışarıdan girdi. İyî oldu. Bugün Anayasa'nın insan hakları ülkelere hepsini 1776 Amerikan İstiklâl beyannamesinde, 1789 Fransız İhîâîn'in «İnsan hakları beyannamesi»nde aynen buluruz. Biz bunları oralardan aldık. Bugün Birleşik Milletlerin insan hakları beyannamesi bütün bun-

ları dünya ölçüsünde yüze çıkarmış ve resimlesmiştir. İsteyen millet kabul eder, istemeyen etmez. Biz kabul eden milletlerdeniz...

Fes, şapka, kılık kıyafetimiz, seçim usulü siyasi parti sistemi bize hep dışarıdan gelmiştir. Gericiler bu sisteme, meselâ Böyükbaşının pek sevdigi gibi o ifrikîym gövdesyle, yüksâtmaya hevesli vatan daşları onuzlarına binip sokaklarda, nedyâda da dolaşmak gibi cırık usuller de kattık. Ama ne de olsa bugün demokratik hayatımız çağdaş ilâkeleri hep dışarıdan bize sızdırır.

Hattâ simdi tek kalkınma ümidi olan PLÂN müessesesi bile bir yabancı maldır. Hesâbâ Kızıl Komünist ülkelerden hem bize, hem bütün Batı ülkelerine sızdırır.

Aynı ülkelerden ilâkî ve organ olarak başka şeyle de sızabilir. Bunların kanuna uymayanları Emniyet ve adliye izler. Yahut da başka evreni vatandaşlar billyorlarsa ilâkîlere naber verirler.

Dışardan sizan fena akımlarla vardır gran sadan serseri gençlik cereyanları. Amerikan gangsterî edebiyatı, toksikomani denilen beyaz zehir iptilâsi, Twist dansı denilen cırık hareketler nihayet her köşeâsında bir ideoloji pususu yaratmak modası bunlar arasında.

Kıracâsi finansaların, organlarını âdetlerin, zevklerin toplumlar arasında birinden diğerine sızması, bânilmesi her zaman olmustur. Yesâz zaman da olacaktur. Abdülhamît, meşrûlîyet usulleri Türkiye sızmasının diye, Mithat Paşa gibi bir

Osmar Böyükbaşı
Gazeteci okuyor

asırda bir tane yetişen bir devlet adamını bozdurmuştu. Ama ne oldu? Sonunda meşrûlîyet ni zamâni hem memlekete girdi. Hem de hattâ artı eskidi ve geride kaldı. Bugün biri çıkışa da Türkîyede meşrûlîyeti savunusa derhal mahkemeleri ve cezaevlerini boylar!

Hele basının, kitapların, radyonun dünya üzerinde ve ülkeler arasında bu kadar birbirine girdiğini bir devirde değil fikirleri, en basit zevkleri bile sınırlıslarla yâyılmasından ahkayamazsın. O kadar ki, meselâ simdi Türkîyedeki içkili eğlence yerlerinde moda olmak istedim gösternen ve bir «büyüğümüz» tarafından yazılan bir aşk şarkısı, belki de pekyakında, ta Amerika'daki zenci kahvelerinde tipki «Kâtfibim» şarkısı gibi yâyılacaktır.

Böyükbaşının, yılbaşı radyo konuşmasının bizde uyandırdığı bu düşünceleri daha da sıralayabilirim. Ama Böyükbaşından gayri siyasi parti liderlerinden hepçin de paylaştıkları iyîmserlik havası na bütün millet gibi biz de katıldığımız için, burkunu verici konularla hayatı bozmak istemiyoruz. Çünkü biz de, memleketin sihhatina, milletin tehdiklerini görme ve seçme kabiliyetine ve nihayet millî duygumun ulyanıklığını güveniyoruz. Böyükbaşının bizlî, birtakım belirsiz, sınırsız ve anlamsız endişelere sürüklmek istemesine karşılık bizim onu, bu iyîmserliklere, sihhatli havaya ve millî ulyanıklık güvenine dâvet etmemizde acaba bir asırîk ve kökleri dışında olan gizli maksatlar görecik midir?

Şimdî başı derite... Bir memuruna hakaret ettiği iddiasıyla, mesleki hasır altı ettermek istemesi ne rağmen muvaffak olamamış, mahkemeye düşmüştür. Kara kara, bunun kendine kaça mal olacağını düşünmektedir.

Köy Enstitüler konusunda Dr. Turhan Tokgöz ile Dr. Engin Tonguç arasında başlayan tartışma devam ediyor:

Eğitimin gücü

Engin Tonguç

— SAYIN DR. TURHAN TOKGÖZE İKİNCİ CEVAP —

T artışmamız şu noktaya dayandı: Eğitim tek başına bir toplumu kalındırmaya yeterli midir? Eğitim gücü nedir?

Yalnız başına eğitim bir toplumu kalındırmaya yetmez. Peki yalnız ekonomik gelişme ile bu başarılabilir mi?

İnsan ilişkilerini ayıran kurumları eğitm, ekonomi, yönetim, hukuk vs... gibi bölgelere ayrılmaz asında sunlardır. Toplumun bütün bu kurumları birbirlerine grift bir şekilde bağdırır ve birlikte gelişirler. Yalnız olinin geliştiği, diğerlerinin durduğu olsun yoktur sanırım. Ama bu kurumların gelişme hızları birbirinden farklı olabilir. Zaman zaman ortaya çıkan bu hız farkını, çeşitli etmenler (örneğin siyaset koşulları) şartır. Fakat, birlikte gelişme kuralları değişmez. Ben eğitimi gelişmemiş, fakat en ideal bir ekonomik düzeye ulaşmış bir toplum bilmeyorum. Aksi de yekur. Geri bir eğitim sistemi girmis, yalut hiç eğitim girmemiş bir köye, ekonomik düzen kime dayanarak, kiminle düzelttilir? Haydi düzeltildi, kiminle işler? Çok geri bir köye giden bir öğretmen anlatır geçenlerde; muhtarın ve azaların müdürleri öğretmenin cebindeymiş, istediği gibi kullanılmış onları! Bu köylü ekonomik düzeni bozuk veya düzgün olsun, o kişiler cahil oldukça aksı olabilir mi? Eğitimsiz köye şekli demokrasi bile huiste! Bu bakımdan eğitimin görevini süreli, dağıtım, teknoloji, idare, hukuk vs... gibi kurumlara etkisi olmak sözleriyle sınırlamak eğitimin rolünü küfürümsemek oluyor bence. Eğitim yalnız «yardımcı» değildir; diğer kurumların gelişmesi, hattâ kurulması için varlığı kaçınılmaz olan bir ögedir.

Ben, önce vatandaşlığını, ardından her şey gelecek de demiyorum. Büttün bu kurumlar birbirinden ayrılmadan, birlikte gelişir, diyorum. Eğitimi de, ekonomisi de.

Gelelim Köy Enstitülerine. Bu sistemin amacı ne? Köy Enstitülerini Kanunuñ ilk maddesi bu amacı söyle beşir: «Köye yarayacak her türlü meslek erbabını yetiştirmek». Bir defa mesele sadece köye öğretmen yetiştirmek değil. Kalkınma çabalarında lise yarayacak her meslekten insan yetiştirmek. Defalarca tekrarladığımız gibi Köy Enstitülerini hareketinde tek başına bir tek öğretmen köye gitmiş, köyü gülistan ediversin gibi bir amaç yok. Kalkınmadada diğer mesleklerin, diğer kurumların (ekonomi vs...) rolünü bir kenara itmek gibi bir bilgisizlik yok işin esasında! Hareketin önceleri hiçbir zaman, hiçbir yerde ekonomının görevini eğitime devrederek, köylü yalnız «eğitimin silhili değneği» ile kalındırmak ıslasında bulunmamışlardır. Bu ve «Enstitü hareketinin köyü kalkıdirağı efsanesi» gibi deyimler, sadece sistemi iyili tanıyamayanların zihinlerinde çöreklenmiş yanlış anımlaradır.

Peki Köy Enstitüler sisteminde bazı aydınları rahatsız eden ne? Niye başka eğitim sistemler değil de, bu sistem ekonominin işlemesine burnunu sokmakla yalnız Tokgöz'ün deyimi ile «diger kurumların gelişmesine yardım etmek» görevinden fazlasını yüklenmiş olmakla itham edilir? Çünkü bu sistem, ekonomik bakımından farklılaşmayan yolda olan, tarım ve sanayi düzenlerini geliştirmek isteyen batı toplumlarının, bu çabalarını paralel olarak değiştirdikleri, «ış okulu» ile deyimlenebilecek yeni eğitim sistemlerinin bizim koşullarımıza göre geliştirilmesidir. Yani eğitim kavramı değişimdir. Eğitim okumak değil, uygunlamak üretici olmaktadır. Ekonomi ile eğitim arasında sıkı bağlar kurulmuştur. Bu, ekonominin görevlerinin eğitim tarafından asılması demek değildir. Birbirlerini desteklemesi, birlikte gelişmesidir. Genel olarak, bu yeni eğitim kavramını yadrigıyoruz. Eğitimin yalnız okuma yazma işi olmaktan çıkmış, derslikten taşması ürkütüyor bizi. Hattâ eğitim biraz beklesin, diğer kurumlar toplumu düzeltsin, sonra eğitime sıra gelsin, demeye getiriyoruz. Bir çalışma var burada. Hem, eğitimi ekonomiyle ilgî saymakla, hem de ekonomik bir çâ-

ba olmakla suçluyoruz. Olumsuz ve gerçekçi olmayan bir davranış bu. Aslında ekonomiyi önemsiyen yenî eğitim sistemi, ekonomik kalkınma için en sağlam dayanıklardan birisininverifyor bize. Geri eğitim sistemlerinde bu yok. Onlar, toplumun da, onun ekonomik problemlerinin de dışında sayıyorlar kendilerini. Bazi batılar ise olumlu bir tutumla Köy Enstitüler sisteminde eğitim ile diğer toplumsal kurumlar ilişkisini en verimli bir çözümünü buluyorlar ve sisteme söyle yarananmayı düşündürler: «Memleketin yenî ekonomik planlaşmasında ve kaçınlırmaz bir şey olan toprak ve tarım reformunda Köy Enstitülerini temel birim ve başlıca reform aracı veya kanalı yapmak (*)». Eğitim dursun beklesin demekten daha olumlu bir davranış değil mi bu?

Sistemi kuranlar yalnız eğitimle her şeyin çözüleceğine inanacak kadar saflılar mıydı, yani Tokgöz'ün deyimiyle «bu idealistler yöneticilerin bu hareketi besleyebilecek çevreyle hazırlayıpceklerine inanıyorlar» mu idi? Bir tek örnek vereceğim: 1943 de yönetici İnönü bu «idealistler» söyle diyor: «Enstitüler çok kısa sürede 40'a çıkarmak için tedbir atm. Bu savaş yılını fırsatır. Savaştan sonra bu işleri bize yapıcılmayacaklardır. Yapılandan da ne kalacağı bilinmez.» Yöneticeler de, idealistler de bastıkları zemîn kaynaklarını böylesine biliyorlardı. Tarîhî gerçek bu. Ne yapmışlardır? O çağın koşulları onlara eğitim alansında

ileri atılış yapma olanacağını vermişti. Önce diğer reformlara girlişib (ki onları başarma olağan çok zayıftı), eğitim bekfesin mi demeşiverdi? Yoksa bozuk yapıyı zorlayacak kuşaklar mı yetişirmeye çalışmayıdı? O çağın eğitim hamleleri olmasaydı, bugün sosyal sorunları böyle derinliğine tartışan kuşaklar olmazdı. O çağın yöneticileri eğitimde sosyal ve ekonomik reformlar yapmayı düşünmemişler midir? Ben, düşünmüştür, istemışlardır, yapamamışlardır, diyorum. Tokgöz yapmak istememişlerdir, gereklî bulmamışlardır, demeye getiriyor. İstemek başka, yapabilemek başka! Yapamazlardır, yapamamalarının en büyük nedeni de gidiği kışımışen教育ının kırılgâna bağlıdır. Kiminle yapacakları, kimce dayanacakları?

Tokgöz, bu öğretmenlerin «klasik eğitimci» sırasına döştüklerini yazıyor. Kaç dılstı, kaç düşmedî? Ne o, ne ben kesh bir sayı veremeyiz bu konuda. Ama, onun da yazdığı gibi eğitim mesleferinde sayı önemli değildir. Ama sansanıracak kadar klasik eğitimciliğe düş memisîfr. Çeşitli baskulara rağmen, Eğitim tarihinde az rastlanan bir olay bu. Devlet tuftmayacak, geri güçler tegellîyecek ve onaltı yıl direnecek. Klasik eğitimde yetişmiş olanların, daha da iyî koşullar içinde kaçtı direnebildi! Yalnız Ankara'nın yakını yöresinde söyleye yirmi köy sayabiliyim, direnen öğretmenler. Hep burajara mu dolmuş «olagânişti» bayıldılar? Eğitim sisteminin rolü yok

mu burada? Aslında biz, oradarda ne olduğunu aydınlığımıza yaraşır şekilde bilmiyoruz, incelemek geregini de duyuyoruz. Hangi sosyo-ol, hangi ekonomi, hangi politikacı, hangi aydın Akçaviran, Temelli, Yeniköy, Güzelhisar'da ne olduğunu biliyor? Hangisi gitmiş, inceledi? Aslında biz, Ankara'ın 10 kilometre ötesinde ne olup bittiğini bilimsel olarak bilmeden büyük sözler söylüyoruz. Oysa ki oramız nabızı elde tutmadan söylemeni sözlerin hepsi suya yazu yazmak. Uygarlara değer yok.

Bir de su var: Ekonomi ile teorikçinin degerini belli etmek için eğitim ile uygunlayıcı kücültmek, savunmaya çalıştığımız dâvaya çok şey kaybettirir. Kirby'nin bir gözlemi de şu: Köy Enstitülerin gericilik için ne büyük bir tehdîde olduğumu, gericiler ileri ayınlardan çok daha iyi kavramışlardır, diyor. Çap bitenlerin görelim ve teorilerin içinde bogulup kalmayalım.

Sayın Tokgöz alınmasının bu sözlerime, Ona karşı deejîl bu sözler. Hepimize karşı. Geçen yazımızda bazı sözlerde içерilmiş, üzüldüm. Eğitimcilerin bu tartışmalara katılmamalarından, gerçeklere, deneye, gözleme gerekli gerekten önem vermemelerinden yakınıntı. Objektif bir düşündü bul Kişiyâta tartışmaya ben de bayırmı, ama alımmaca yok!

(*) İnce dergisi, sayı 16, Ağustos 1962, sayfa 7.

Öhhöööö

Deliye voyvo!....

Köşe başında kıldırdı ben:

— Efendi, dedi, sen gazetecisin, bilsin. Söyle bakalım, Cumhuriyet Gazetesi'nin Yazı İşleri Müdürü niye tevkif edildi?

— Hiliç, dedim, otomatikman tevkif edildi.

— Türkçe konuş, anlamıyorum...

— Yani, yazıldan dolayı... Hanı, yarışmaya katılan bir kişi vardı ya... O yazın yazarı tevkif edildiği için, o yüzü gazete teykeye koyan Yazı İşleri Müdürü de tevkif edildi. Usul böyledir, edilir.

Bir zaman baktr yüzünde, «Çattık de ilye! Savuşup gitse de kurtulsak» diye geçirdim içinden. Birden toparlaştı yakanı:

— Bana bak, bana! dedi. İki kişinin tevkifiyle olmaz bu iş... Toptan, hepini tevkif etmel, anladın mı?

— Meseli kimler?

Saymağa başladır:

— Evvelâ, jüridekileri... Bu yazıyı beğenip de yazı işleri müdürüne veren fürlü değil mi? Evvelâ, jüridekileri tevkif etmeli. Ondan sonra Cumhuriyet gazetesini bir güzelce kapamalı. Ondan sonra, gazetenin above defterinde kimin adı varsa, hepini tevkif etmeli. Ve bu gazeteyi toptan yayan baş bayıl tevkif edilmeli. Gazetenin yazısı işleri müdürlünün en yakın arkadaşları kimlerse, onları da bir güzelce tevkif etmeli. Çünkü, fikir dedigân bulasur. Hattâ jüridekilerinin en yakınına da tevkif etmeli ve de tecrit etmeli ve hattâ ihtiyâttan men etmeli, karantina almalı.

Ben kâhkahaya gülmege başlayınca, yine toparlaştı yakanı:

— Ne gülüyorsun işi zâbûk? Doğru değil mi dediklerim?

— Hakkımla, dedim. Hattâ, hepini dezenfekte etmeli. Daha da olmazsa, hepini üreme organlarını dumura ugırınla-

hı ağızı kapattı:

— Hele sen sus! Sus da, beni dinle... Ondan sonra, sırasıyla, bu yazıldan purçalar alıp okuyucuya duyuran bütün gazete

ve dergileri kapatalı ve de sahiblerini, yazı müdürlüini tevkif etmeli. Ondan sonra, Adalet Bakanını tevkif etmeli. Meclis kürsüsünden bu yazıyı okumadı mı? Öylese propaganda yaptı, tekinde bulunduğu demekdir. Adalet Bakanının mutlak tevkif etmeli. Adalet Bakanının yaptığına, düşüdü, dolambaçlı yoldan propaganda denir. Ondan sonra, 141 ve 142. maddelerin kaldırılması için bugüne kadar faaliyet gösteren cemî cümlü vatandaşları bir güzel tevkif etmeli. Ondan sonra, Cumhuriyet gazetesi'nin o sayısını okudukları tabii edilenler bir güzelse tevkif etmeli.

Artık dayanamadım:

— Eeee, bıradır, dedim, sen memleket te nüfus koymadın, kirdim...

— Tabii, dedi, tabii kirdim... Musolini ayaklardan asan bu kanun maddeyi bâzım hâli niye toptan kırmış? Cumhuriyet gazetesi'nin tırazi ka? Diye lim ki yüzlü... Öylese Türkiye en az besyüzbîn kişili tevkif etmeli... Ondan sonra da ne yapmalı, billyor musun? Be halkı tüm cahil yerine koyan, muhakemeden açız, zavallı, salak, aptal, sersem, söylenen her sözcü, yazılan her yazısı dolma yutar gibi yutan, sağduyusu olmayan bir kuru kalabalık sayan bu fasıl ve de bu antîdemokratik kanun maddelerini bir güzelse tevkif etmeli, hâli o zaman memleket nasıl kalkınsa...

Biz silre durdu, sonra ekledi:

— Aşinda, o yazının yazılılığı makina, o yazının yazılılığı evi, o yazının gaza teye ulaşmasını temin eden postacıyı filen hep tevkif etmeli...

— Canım, postacımı ne suçu var?

— Yoso, öyle değil Vehâys taşıyor diye karasinceleri öldürürüz da, meki bu taşdı diye postacıyı niye öldürmeli? Karasincelerin vebanan haberî var mı? Peki, niye öldürürüz?

— Sen bu kafaya ancak timarhamede rahat edersin, dedim ve yürüdüm.

Arkamdan durmadan bağıryordu:

— Zâbûge de voyvo! Zâbûge de voyvo! Sizlî gidi peygamber develeri... Yaz işleri müdürü kurtaracaksınız da va-

zar hapiste yatıracak ha? Bu milleti enyî yerine korsunuz ha? Ondan sonra da demokrasiden bahsedersiniz ha? İyili kötüden ayırdedemez sandığınız bu halkı, sağıduydan mahrum dediginiz bu halkı sonra da sandık başına çağırırsınız ha? Siz de gazeteci olacağınız ha? Zâbûge de voyvo, zâbûge de voyvo, zâbûge de voyvo...

Çığırıkan

(Bu hikâyeyi, işçiyi seçim malzemesi olan politikacılara; işçiye düşman etmeye çalışan sendikacılara havale ediyorum.)

İki şehrî, sâlihâları kuşanır, köye keklik avına giderler. Köyün avcuları da sâlihâları kuşanır, toplanırlar. Birinin elinde bir kafes, kafesin içinde de tombul — toraman, şakır — şakır bir keklik...

Şehrîlî avcılar sorarlar

— Ya bu nedir?

Kafesi taşıyan anlatır:

— Buna çığırıkan keklik deriz... Bunu götürür, av yerine koruz. Avcılar evsine girer, el tetkikte beklerler. Güneş kuzdrımağa hasladı mı, kafesteki keklik şakır — şakır öter. Bunun üzerine, ne kadar keklik varsa toplanır kafesin çevresine... O zaman avcılar tüfeklerini patlatırlar. Biz keklik avımı böyle yaparız.

Şehrîlî avcular gülerleri fuita gibi açılır:

— Yas, derler, demek bu keklik salt bunun için besiliyorsunuz, öyle mi? Demek bu keklik, hemcinslerini ölüme varsa oluyor, öyle mi?

Ve şehrîlî avcılardan biri tüfek doğrultur kafesteki keklik'e:

— Önce bu namusuzu vurmah... Hem cinslerini kırıran bu besili kâfîri gebertmeli...

Ve kafesteki keklik'i vurur.

Hüseyin Korkmazgil

Bozkar'da bir küçük çocuk

Ayperi Akalan

Ondokuz Mayıs Samsun
ayak bastığında Mustafa
Kemal kurtuluşa ve zafer
re inançlı kılıç en kesin şey, söz
götmeyen ki aklı kuralları iddi...
Ama onun aklının kuralları im
paratorluğun okur yazarlarının co
ğuluğu işe başka bir aklın, yanı
Osmanlı aklının kurallarına göre
onun kabasına başırmazlığı ve ye
nişliye mahküm, söz götmeyen bir
gigantik olarak tanımlıyorlardı, düşündüğünün yeri olmaması gere

bu.

Ve Mustafa Kemal'in Osmani
kültürü olmayan asla Osmanlı'nın
manas aklı ve kuralları zaferle ulas
ti...

Bugünün Türkiye'sinde Osmanlı

herkesin bildiği bir tarih gereği
kir. Aklı ve kuralları varsa bunları
bir kafneye ve topluma uygulanır
bilir evrensel, sağlam kurallardır.
Öyleyken ilerlicin, aydum, so
yalıstır yanlı gerçek yurtseverin ve
gerçek demokrasi gönüllüsünün
düzeni değiştirmek gereğesinin
karşısına çıkarır, dayatır kim

terdir, bu kadar sıkıcı hangi aklın
kurallarına dayanırlar?

Apakta kırıksızlığı kim

ne olursa olsın kinli, onur yolu
nu içeri ugrası ve kaynak edilmiş
göklerde dir. Akılları saygı değer
değildir, olsa olsa bir biçim cin fi
kirkilik birma bir düzen değişimi
nin hindikleri dah «eseceler» kay
nalarını, hattı kendilerini kurfa
enğen gün gibi kavrıyorlar
dir. Olanea güçleri ile dayatır.
Çakar'ının koruması tek yolu
budur.

Bir kısmı hattı Osmanlıdır. Os
manlı kalıntıdır. Osmanlı aklı
nın ileri görüşüdür. İle bir başka
düzenin kendilerini bir kenar atı
cağızı billirler. Olanea güçleri ile
dayatır.

Bir kısmı ise coğulluk genç
firer, Atatürk'ün oğlu, devrim co
cuğudular. Ne sık, ne kara, ne er
miş ne ermeni bir aklı vardır
ki onları göre, «bize den adam çok
maz, «bize de iş yoktur, «bize» söyle
gelmemizdir böyle gideriz z-mutsuz
durular, kumulsadalar, arşınama,
duyutlamış, bile üşenler. Bu
kumulsızlıklar, ve potansiyel bir
güçle bir başka biçimde davatı
tar... Yolun üstünde olunca umursa
mazıkları ile yattı bu işi gövde
fırat küçük ve uyusuk aklılarını
üne «bizim» bir kurtuluş savası
mucizesi yaratılmış, aklına, yü
reginleve günde dayatır savasmış
«bizim». Mustafa Kemal'imize es
görüş ve davranışları milyondan
önce, başıma geçmesi olayı, bir
imparatorluk yaktırsın cepk
çakarlı, dindik ayağa dikilmiş
«bizim» genç Cumhuriyetimizi, bu
en gerçek, en yüce kahramanlığı iste
digimiz kadar erkarto, «başka
der gene dayatır... Diğerleri ş
karşımı gerekirdi, zorlaştı ta
vadımları kesinlikle alımlarıdır...
Onları ancak seviyor... Ama bu
sonuncuları yakalamanın tutup
sarsasına uyarmak gerekir. Az
tik anımları gerekir ki dayatma
nın faydası yoktur. Coğunuza tek
bir aklın, salt aklın kuralları yürüt
lükté ve gezerliktedir.

Bu aklı, bilimin kuralları, coğum
keşfettiler. İlerici, genç Aydınlarıdan,
bu zinde kuvvetlerden yana只见。
Gereklilik, kaçılmazlık, sağdu
yu onlardan yana只见。 Ve nihayet
Atatürk İlhâlinin olageliniği er
geç gerçekleşeceğin başılarım es
sotut dayanırdır. Mustafa Kemal
ne kadar yendi ve hazırlaya
lac, yanı Türkîyenin gen, aydın
illerici zinde kuvvetleri de o kadar
yenecek ve hasaracaklardır.

Gereken aklı olan, düzen de
ğişinde soruya bir tuz olsun
katılmamış yoksunları zgâlma
sına katlanmak istemiyorsa kişi
koymak, yol üzerine yatmak söyle
dursun katır, cabalar. Çünkü su
götürmez ki en «orta» olanlar
bile hangi ilkelere dayanırlarsa da
yansımlar günde geldiğinde ayduluk;
illerici, Mustafa Kemal'ee sosyalist
bir Türkiye içerisinde en azından
birer «yüz ellilik» olacaklardır...

Öz aylık Avrupa gezisinde el
de ettiğim en güzel şey bir ger
çek öyküyü yurdumun yurtsever,
insansever, inanmış, güdüfü illerici
lerine anlıyorum. Aclanma
aci katsın, güçlerini bilesin diye

KİMLER GERİCİDİR?

Gerek siyasal, bilimsel düşüncemiize, gerçekle edebiyatımı
zum dilime, «gerici», «ilerici» sözcüklerinin geçmesi pek de
yeni olmasa gerek. Günlük konuşmalara da geçen
bu sözcükler ilerlerine öteden beri düşünmürdür. Herhangi bir konu
nu olduğu gibi bu soruları da mazbut bir şekilde inceleyebil
mek için her seyden önce, sözcüklerin gerisindeki kavramların
anlaşılmasımda bir açıklıkla erişmek; ve olmasa muhakkak bazı
şenapları ve eylemlerimizi incelememiz sonuna dek tutmamız
gerekir sanırı. Nesnel bir incelemenin sonunda, Türkiye'de (zaten komumuz, Türkîyedeki gerici - ilerici sorumludur) gerici -
ilerici durumunu sağlamca belirttiğinden sonra ancak, hangisinin
çoğunlukta olduğu realitesine yaklaşabiliriz. Zaten ideal an
lamada bir gerici veya ilericiin coğunlukta veya azılıktı olmak
«fikir» olarak o denli önemli değildir. Bu bakımından YÖN'ün
geçenlerde bir sayısındaki «Gericiler azınlıktadır» başlığını hem
çok iyimser hem de aceleci bir yargı bulmaktayım.

Yanlılıyorsam, günümüzdeki, «ilerici» - «gerici» ayırmayı aşa
şı yukarı su esasa dayanmaktadır:

Bir toplumda, tarihsel, siyasal ve ekonomik şartların sonucu
olarak bir takım «güçlüller» sınıfı ile «güçsüzler» sınıfı meydana
gelirse, güçlüler güçlerini gücsüzlerin gücsüzlüğünden alıyar
lar, dolaylı veya dolayız onları yönetiyor ya da, siyasal ve toplumsal
kudreti bu güçlüler sınıfına alt ıse; ve:

Güçülerin güçlerinin, daha adil daha aklı esaslarından gelme
diğine inananlar, tarihteki sürelerini doldurduklarına inananlar,

Güçsüzlerin birer insan olduğunu hatırlayıp, onları da bir
nebze güdü olabileceğini kabul edenler, ve bunun daha yenil
daha adil bir düzende olabileceğine inananlar, ve de böyle bir
düzeni önyeleyenler İLERİCİ, ve bunları bir kaşık suda boğmak
isteyenler, kısaca onları karşı olanlar GERİCİ.

Türkiye'nin toplumsal ve siyasal düzeyinde tam belirli ve
kategorileşmiş SINIF realitesi kabul edilmese bile Siyasal ve
toplumsal kudreti dolaylı ve dolayız sahileşmiş şu zümreler
kolayca gösterilebilir:

1) Büyükk Mutavassıtlar zümresi

- A) Dev İthalatçılar zümresi
- B) » müteahhidler »
- C) » İhracatçılar »

2) Toprak ağaları, Kent ağaları (sanayiciler)

- 3) Bunalımlı artıklarıyla geçenler.

Oldukça dikkate değer ki, bizdeki hâkim bu güçlü zümreler
(aynı kavramıza da birbirer) Türkiye'nin insanlarını isti
mar etmeler ama devletin imkânlarını, zenginliklerini talan
ederler. Kısaca devleti sömürürler. Bu bakımından kendi çakar
ları ne denli amansız ise o'ncu sinsidir. Savasması güçtür.
Ama yenilgilerinde mutluluk kesindir.

Sımdı Türkiye'de kimin gerici kimin ilerici olduğu kolayca
anlaşıldığından, kimin azılıktı kimin coğunlukta olduğunu
söylededen bizeki gericilerin tahsiline gelelim:

Gerici derken ilk akla gelen çok ucadı İld ultra gericiler
den sőze şaşlayalım.

L) Seriatçılar: Bunalımlılar göre, İslâmîk sadece bir din olmayıp
ayrı zamanda siyasal bir doktrin, sosyal bir görüş, iktisadi bir
sistemdir. Uluşun gerçek refahının, mutluluğunu siyasal ve
toplumsal düzeni Kur'an esaslarına göre düzenlemekle olacağını
inanırlar.

II) Faşist eylimli IRKÇILAR: Adından da anlaşılacağı gibi,
bunalımlılar, dar organsal özelliklerden harket edip Türkiye'deki
insanlar arasında ayrı bir ülkeyi ve Türkîyenin dışındaki kafa
tası benzerlerine kavuşturmak gibi birleşirler bir ülkeyi güllerler.
Tabii bunalımlılar için gelişmeye düşmek değil, lâf önemlidir. Türkîyedeki
insanları sevmek, o'nlarla insanca şartlarda yaşamalarını
arzu etmek bunalımlılar için yabancı duyguya da, aklı dışı kapris ve
komplekslerden doğan kendi uydurdukları Vehim'e sarılıp, ger
çek mutluluğu bu vekâle açıklamayı denerler.

Birinci gruptaki Şeriatçılar, İslâmu'lâh daha ortadoks bir
şekilde anımlarına mukabil, İlkerçilar İlkerçiliği, «ulus» veya
«ulusçuluğunu» sakat bir şekilde anımlarından doğmaktadır.
Okumuşlar ise şayet, Yurtaşık kitaplarından önceleri ezberle
dikleri «...bir diden, bir kandan, bir ürkten gelen...» ulus

anlayışının kafalarında bir gelişime uğramamasıdır. Buna, Kürtçe konuşan, Arapça şarkı söyleyen bir Türk'ü Türk kabul etmek içen gelir. Oysa bir ulusu ulus yapan ana faktörün birlikte yaşamı arzu ve iradesi olduğunu belki ömrülerinde anılamamışlardır. (Amerikan diye İsviçrelî diye bir ulus var mı acaba bunlar için?)

Bu iki ultrageric grup, kendi felsefelerinde, düşünme tarzlarında ne denli sakat bir temelden, marazlı bir çerçeveden hareket ederlerse etsinler láflarının kalabalıklarını, toplumda lîl kötü yankı bulmalarının nedeni, ele aldıkları, tasallut ettikleri, hattâ ifgal ettikleri kavramların esasında toplumu derinden lîl lendirmesi heyecanlandırmıştır.

Ne var ki, bu iki ultra gerici idealizm ashında birbirlerine o denli çatışma durumunda, o denli düşman olmaları gerek ki sözünü etmek bile fazla: Dinciler özü itibarıyle «iman edenler kardeşir» Kur'an düzüne göre hareket edeceklerine göre her seyden önce bu söz konusu uluslararası reddeder. Ne var ki bu iki ultra gerici zıt kardeşler D.P. öncesinden beri bir nevi zımmî mütareke içerisindeyler. Hattâ kendilerini ihmâl bir ortam buldukları D.P. döneminde bu mütareke bir pact'a kadar gitmiştir. Bu gün bale bunalımlı hanilerinin Dinci, hanilerinin Irkçı oldukları çoğu kere bilinmez bile. Bu iki ikren düşman grupları bir arada da söz edilir. Bu masum yarılmasına olsa olsa, ortak vasıflarının ultra cinsinden oluştu ve de her ikisinin sapık İld İdeolojilerden, marazlı bir felsefedenden doğmalarıdır.

III) Esas gericiler: Bana kahrsı bunalımlı teşhisinde oldukça hayatı düşünlüyor. Çoğu zaman YÖN'ülerin de bu hâtâdan kurtulmadıkları sezikler. Bunalımlılar «ortacı» olur mu hiç? Ortacı da ne oluyor? Belki «muhabazakâr» denmek isteniliyor. Ama muhabazakârlıkta fikir yoktur. Oysa bunalımlılar kendilerine göre fikirleri vardır. Belki bulundukları özel şartlara göre «şakî»dır. Çoğu zaman fikir kendilerinin değil, çakar zümrelerin olsa da önemli bir ayrim yoktur. Sonra çakar zümreler kendi fikirlerini düşünüp yasmağa da pek vakitleri yoktur. Akrabaları, damatları, kayın biraberleri yetmez ise paraya fikirlerini söyleyebilirler ya. Kısaca; hemin yurdumda insanca olmayan şartlarda yaşayan büyük coğunlukların hayatından üzüntü, daha çok utanç duyanlara, belice çakar zümrelerinin yağ malarından devleti kurtarmak isteyenlere, her vatandaşın top
luma hâli bir emekle bir şeyle vermesini ve bu emeğiince
toplumdan nasibini almaması istiyenlere, ekonomik hayatın daha
hâzır fakat daha adil ölçüde kalkınmasını, böylece geri kalınış
iktâtan bir an önce kurtulup uygar ve özgürlük bir topluluk olma
mazı gerçekten istiyenler, ve de bunun yollarını bulmak isteyenlere karşı olanlar ve onlara en çirkef camur atmaya saran
severlik bâbeler ve bitmez tükemez demogoji lerinin içerişinde
iftirâfları onları boğmayı şeref sayanlar, adı GERİCİdir de
mek istiyoruz.

Bunalımlılar Dinci veya Irkçı olmamalarının önemini olmasa gerek. Bunalımlılar daha yaman gerici daha güçlü gerici. Bunalımlılar İlkerçiliği ile ultra gericilerin gericiliği arasındaki fark, bir sâ
nâmada parterdeki duhulyenin en geri koftuğunu ile husuşunun en
ön koftuğunu arasındaki fark bile yok.

Gökhan Evliyaoğlu gerici de Aydem Yalcın Metin Toker
İlerici söyle mi?

Buna ben hiç de inanamıyorum.

Realist bir testimiyete, tevazuya veya umutsuzluğa kapılma
dan İlkerçiler azılıktı olduğunu kabul etmeliyiz. Öyle olmasa da
gerek ya. Dürüst aydınların birçoğundan İlkerçilik haber
bile olmadı anılamayız. İlkerçilik savaşı bu yüzden de çok
getin ya. Yılmamak, o başka.

Çok geri yaşanan halk gerici değildir. Ama İlkerici de değil
dir. Bunu bilmem bile. Ama o'nun gerçek özlemiñin, gerçek
mutluluğunu İlkerici yanda olduğu da bir gerçek. İşte umut
kaynağı burada ya.

Nejat YARDIMCI

İHTİLAŁDEN SONRA İSMET İNÖNÜ

Sabahat Toktamış (Erdemir) İsmet İnönü'nün 14 Mayıs 1950 — 10 Kasım 1961 tarihleri arasında yaptığı bütün konuşmaları, 4 cilt halinde toplu olarak çok faydalı bir iş yapmış bulunmaktadır.

Bu cüllerde, son 11 yılın hikâyesini okumak mümkün. Zira, İnönü'nün konuşmaları, biraz da son 11 yılın tarihi demek.

Bu 11 yıl İnönü'nün partik devresini teşkil ediyor. Bütün liderler, nedense muhalefette bulunan başarılar gösteriler ve kitlelerin güven kaynağının haline gelirler. Bu büyük liderlerin sözleri, ayet gibi, ağzdan ağz'a dolasır. Fakat iktidara gelince, sühr bozulmaya başlar. Eski sözler, yavaş yavaş unutulur ve liderler birkaç yıl içinde tanınamaz hale gelir. Bakalım İnönü, aynı yollardan geçecek mi?

Antidemokratik kanunların tezmizlenmesi meselesine el atılmağı, basın davalarında enflasyon, azıtan fajızına karşı gösterilen asır müsamaha, dimit verici de gel. Hele kalkınma, plan ve reform konularında, muhalefette söylenen sözler, lâfta kalmaya mahkûm görülmeyecektir.

Inönü'nün 27 Mayıs'tan sonraki bazı sözleri, daha sindirden ahenki kaybetmiştir. Mesela, reformlar konusunda İnönü, 13 Ağustos 1960'ta şunları söylemiştir: «Şu mimiyetlerine ve işi niyetlerine güven beselediğim Millî Birlik Komitesi üyeleri, ıdâdeye bulunarak, memleketin ana davaları üzerine eylemektedirler. İstebeleri dâşfînmektedir, ortaya bir eser bırakmak istemektedirler. Bu, tabiidir. Bir mahsur teşkil etmez. Yetişebildikleri davaları hallederler. Yetişemediklerini de esasla ri ortaya konmuş olur. Siyasi partiler, bu konacak esaslarda tatkîk için, samimi olarak çalışacaklardır. Millî Birlik Komitesince esasları testît edilip bırakılmış olan

meseleleri takakkuk ettirmek içiç calısmayı vazife sayarım» Halbuki tabibat tamamen aksı yönde olmuştur.

15 Ağustos 1960'ta da İnönü, toprak reformu konusunda şunları söylemiştir: «Toprak reformu, bizim eski ve ilk davalardır. Bu reform, memleketin esası ihtiyaçlarındandır. Çok tarafından bir sisile tedbirler istenir. Millî Birlik Komitesi üyelerinin halka yaptıkları temaslar, bu reformun esemeyini esaslı ittiyaç olacak, onların zâhâne yerleştiğini gösteriyor. İdareleri zamanında memleketin bu ihtiyaçına cevap verecek tedbirlerle mesgul olacakları anlaşılmaktır. Herhalde birtakım esaslar hazırlayacaklar ve ifade edeceklerdir. Koya cağları esasların uzun tabibat seneleri için faydalı olacağına eminim. Siyasi partiler bu konuda sabot ile çalışmamak için yeniden bir hız alacaklardır. Biz, bu reforma hevesle devam ettirmek kararındayız»

Sayın İnönü, intihâlin ilk aylarında esen reform rüzgarları karşılıkta böyle konuşuyordu. 14'le rin tasfiyesinden sonra ise, İnönü'nün «Ağabî mezesi artık oradan kalkmıştır dediği, iktidara gelince de toprak reformu sadece toprak dağıtmak değildir» sözleriyle yetindiği maâmudur.

Sayın İnönü'nün sosyal alanda ki kohaneşti de gerçekleştirmemiştir. 26 Temmuz 1960'ta İnönü, rejim mezesi halledileceğine göre, sıra artık sosyal meselelere gelmiştir diyordu: «CHP'nin sosyal meselelerde yeniden büyük bir çaba devrine gireceğinde şüphe yoktur. Bu zamanların geleceğe intikâl edecek bir karakteri, politikâsi sayılabilir. Tâtimî temel davalaların dikkati çekerek bir ehemmiyetle günün temel davalâri haline gelmemistir. Her siyasetçi için, bu alan çok çalışma ve milletimize devamî ola-

Türk dostu Madam Bozuluşuz, bueksiz bozkırındaki bu yurt, partik köylülüğü bakıyor, avutmak, gönlünü almak geliyor için den:

— Ozulme diyor belki bir gün gene gidersin okula, okur Mühendis olursun.. Ve sözlerine bir yürekten «inşallah» bekliyor. Oysa başına kaldırıp, ağaç, dök gözlerle bakıyor ona oğlanlık güvene, inanca, kesinlikle:

— Tabii gideceğim diyor.. Ata türk geri geldiği zaman gideceğim..

Bes yıllık plânlar, verilen verilmeyen dış yardımlar, devrime sadakat yeminleri, yitirilmiş Köy Enstitüleri, politikacuların kör doğusu, kendi kurallarını aklin kuralları saydırımıza kabul eden açık rejiim, af var, af yok gel gitteri, geri verilen servet beyannâmeleri, «hükmüet erkânîs ile birlikte toplum ve yuri ekârları için düzen arayan özel teşebbüsüler, «vergi yakala nabilenden alınr» feryatları, istifa eden plâneşler, karâalanın Kaldor raporu, Nato görüşmeleri ve Mayıs'ta geri alınacak Amerikan rampaları, sosyal adâletî anayasâ, yurdî lükteki antidemokratik konular, politikânn dışâdâ klî Mustafa Kemal ordusu, toprak reformu, vergi reformu tasarılarının üstüne yan gelip yattırmış ağalar, Komünistolojî uzmâmları, üstlerine çullanın bir ayne gerçek aydın, 1963 yılı başında Türkîyemiz.. Hic birinden haber yok bozkırındaki çocuğun.. O, özgür doğmuş insanlığın en doğal hakkı olan eşit koşulları getirecek, kendisine okul kapılarını açacak, Mühendis olmasına sağlayacak Atatürk'ü bekliyor..

— Niye gitmiyorsun, şimdî? — On üç. — Oysa sekiz, on yaşında görülmüyor ancak.

— Ne yaparsın sen? — Ne yaparsın sen? — Sığra giderim, târîda çâğırun, babama yardım ederim.

— Memnun musun, — Şâşyor oğlancık:

— Neye memnun olacakmışım, tarla işi bu..

— Okuma yazma biliyor musun? Mektebe gittin mi?

Gözler ışıklıyor: — Gittim. İlk okulu bitirdim ben.

— Niye gitmiyorsun, şimdî? — Babama yardım gerek..

— Büyüyünce ne yapacaksun? Ne olacaksun?

Cevap Madam Bozuluşu şâşırıyor. Çocuk kâsin, inançlı bir soluk atıyor:

— Mühendis..

rak umit verecek konularla doludur..

Ne var ki, bir yıldan fazla zamanla mafla geçmiştir. CHP'nin de diğer partiler gibi, iktidara ne kadar hazırlıksız olduğu ortaya çıkmıştır. Halbuki 25 Ekim 1961'de İnönü, «Cumhuriyet Halk Partisinin seçim beyannâmesi nastı hazırlık bulduğumu göstermektedir» diyor. «Biz, cemiyetimizde ve siyasi idarede çalışmadan, emek karşılığı olma dan elde edilen para le istikrarlı bir iktisadi düzene kurulmasına imkân olmadığını bilenlerdeniz» diyor. (8 Ekim 1961)

«Vergi sistemimizde esaslı islah yapmak kararındayız. Vergi sistemimiz, vergi yükünün adil bir surette ve millî gelirle ahenkli olarak daşınmasını sağlayacaktır» diyor. (1 Ekim 1961)

«Öğretmen ihtiyacının kârgâlması, her seyden önce öğretmenlik mesleğinin çözülebilmesi gereklidir. Öğretmen ihtiyacının kârgâlmasının çözümü, her seyden önce öğretmenlik mesleğinin çözülebilmesi gereklidir» diyor. (1 Ekim 1961)

«Ehliyet işçilerimizden bir grupu B. M. Meclisine bu seçimde almak kararındayız. Senelerden beri CHP, içinde işçi konularıyla ettiğit olarak uğraşıyor. İşçi adaylarımıza bu sefer daha zengin olursak, hakiki işçi politikasını tetimat ve stadyum yoldan CHP içinde sistemli bir surette takip edeceğiz» diyor. (10 Ekim 1961)

«CHP'nin konu (geçekondu) üzerinde esaslı surette eğitim ve hal suretinin seçim beyannâmesinde, vatandaşlara arzettigiz» diyor.

İnönü'nün konuğalarında da bir suret reform rüzzâfları var. Toplumun içinde kuvvetleri günler, bu vaatlere inanıyor. Bu gün, bu sözlerin inanın pek kalmadı. Vaatler unutulup gitti. Fakat sayın İnönü'nün yine de unutulmamış bir sözü var: «Devlet adamının, memleketi idare edecek adamın sözünün doğruluğuna ve sözünün tutacığına emin olmak, siyasetin birinci şartıdır. Birçoğu zamanlarda, bu hisse bir şey olabilir Adam, bir defa söyledi, ondan dönmedî derler. Ama, bir gün gelir, her kafadan bir şeçtiği zaman, o doğru söyleye ne diyor derler. Halk onu arar; onun fikrini öprendikten sonra kendisine bir istikamet verir»

Başbakan İsmet İnönü
Acaba kim inanır?

İZLEM YAYINLARI

Toplum sorunları dizisi

1 - FAŞİZM

Dr. Murat SARICA,
Rona AYBAY
(200 Krs.)

4 - BAŞKALARININ KELLESİ

Marcel AYME —
Atilla TOKATLI
(400 Krs.)

2 - KALKINMA VE TÜRKİYE

Dr. Ismet GİRİTLİ
(800 Krs.)

5 - BİR DERLEME, BİR OYUN

Bertolt BRECHT
Adalel CİMCOZ,
Teoman AKTÜREL
(Çıkıyor)

3 - MODERN TOPLUM- DA KADIN

Dr. Bedia AKARSU
(Çıkıyor)

6 - HAMDİ VE HAMDİ

Cahil ATAY
(Çıkıyor)

KELECİ MEMET

Kemal Tahir'in

romani

Çıktı

Remzi Kitabevi

İSTANBUL

YON — 6

Melih Cevdet Andayın
Beklennî Şiir Kitabı

Kolları Bağlı ODYSSEUS

Çkt. 200 kuruş.
VEDİTEPE YAYINLARI
P. K. 77, İSTANBUL
YON — 5

1 - AÇ HARMANI

M. BAŞARAN
(200 Krs.)

2 - VATANDAŞ OYUNU

Genç oyuncular
(250 Krs.)

7 - ASLAN ASKER CHVEİK

Jaroslav HASEK —
Selâhattin İHLAV
(Çıkıyor)

3 - ÜBÜ

Aefred ZARRY —
Asaf ÇIVILTEPE
(250 Krs.)

8 - GALILEI GALILEO

Bertolt BRECHT —
Adalet CİMCOZ
(Çıkıyor)

1 - CİNSEL SAPMALAR

Dr. Metin ÖZEK
(Çıkıyor)
YON — 3

KONGO

Birleşmiş Milletler'in kararlı tutumu ve bunun sonucu olarak askeri harekâta girişmesi Combe'yi dize getirdi. Katanga maden birliği kendi politikasının kurbanı oluyor.

Thant'ın sahne

Milletlerarası teşkilatın soğukkanh, sağduyu sahibi Budist genel sekreterinin bütün insanların, özellikle politikacılardan, kendi gibi barışçı, insancıl ve yi niyetli olmadığına kanaat getirme si için bir Combe yeterli sayılabılır. Gerçekten, bir yıl önce Kitona'da, Katanga'nın bir federasyon çerçevesinde Leopoldville merkezi oturanesine bağlanmasının käğıt üzerinde kabul eden Combe, aradan geçen zaman zarfında usandırıcı bir oyafama taktigine başvurmuş ve Kongo'nun birleştirilmesi meselesinin sürüncemede kalmasına geniş ölçüde etkilemiştir. Fakat, Combe'nin ayrılık politikasını sürdürme çabasında yalnız olsadığı biliniyor. İngiltere, Belçika ve Fransa dünyanın en zengin maden kaynaklarını işlenen «Union Minière du Haut Katanga» ya, bütün dünyada sadece en zengin kobalt, bakır ve uranyum madenlerini işleyen bir şirket olarak değil, fakat savastardan sorumlu tutulan ve kapitalizmi en kötü şekilde somutlaşuran bir çıkarlar birliği gözü ile baktı. Olaylara nüfuz etmeye çalışan herkes, Katanga'nın ayrılmayı isteyen ve bunu finanse edenin bu şirket olduğunu biliyor. Katanga'nın Kongo'dan ayrılmaya isteğinin, Afrikadaki uyansı ve bağımsızlık hareketleri ile benzerliği olsadığını daha iyi anlamak için Union Minière'ın ne olduğunu hakkında kabaca bir fikir sahibi olmak yeter.

«Union Minière du Haut Katanga» bütün Katanga eyaletindeki yeraltı zenginliklerini işleyen hem hemen tek şirket. 1962 Mayıs ayında şirket 1735'i Avrupa olmak üzere 22450 kişi istifdam ediyor, şirketin maden tesisleri 15 bin kilometrekarelik bir alan yayar, sermayesi sekiz milyar Belçika frangi (1 milyar 600 milyon dolar), bilançosunun aktifi 20 milyar Belçika frangi, esham ve tahvilat değeri 1 milyar 875 milyon Belçika frangi. Hisse senetleri dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmış, bu arada arslan pavyon Belçika'da. Belçika senetlerin % 50inden fazlasına sahip, onu % 25 ile Fransa izliyor, geri kalan senetlerin sahipleri İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri ile diğer bazı ülkelerde bulunuyor. Şirketin bundan başka bir çok yabancı şirkette iştirak hayatı var. Union Minière'ın katıldığı bu şirketlerin sayısı: Kongo'da 17, Belçika'da 10 ve diğer ülkelerde 5'i buluyor. Bu arada hissedarların hısnıhı bağları veya diğer bağlarla hükümet kademelerini etkiledikleri de anlaşıyor.

Temmuz 1960'da Combe'nin, Katanga jandarmasının önceden hazırlanmış taarruzu fizerme meşru savunma hakkını kullanan Birleşmiş Milletler Elisabethville'ın bütün kilit nokalarını ele geçirdikten sonra, harekâta devam etmiş ve Katanga'nın belli başlı şehirlerini işgal etmiştir. Combe'nin paralı askerleri Birleşmiş Milletler birlikleri karşısında önemli bir mukavemet göstermemiş kaçmışlar, onları bizzat Combe ve bakanları izlemiştir. Son haberle re göre, Combe ve bakanları Kuzey Rodezya sınırlarına yakın Kolwezi'de karargâh kurmuşlardır. Bilindiği gibi Rodezya Başbakanı Sir Roy Welensky, Combe'nin en güvendiği dostudur ve lizunu halinde en sağlam sığınağı temin etmeli.

Milliyetçi lider geçen Combe, zorda kalınca bundan önce yaptığı gibi ateskes ve müzakere teknikinde bulunmuş, fakat sütnen ağız yanan U Thant bu defa oyuna gelmemis ve doğru bildiğini yapmıştır. Combe de bunun üzeri ne, Genel Sekreterin birleştirme planını uygulamaya razı olduğunu Belçika frangi — çıkmıştır.

Katangalı kadınlar Birleşmiş Milletlerin askerleri döşüyor
Sömürgeciligin sonu

İ Liderin bu tutumu da kesin değildir, nitekim aynı Combe daha sonra Birleşmiş Milletleri taş üstünde taş bırakmama siyasetini uygulamakla tehdit etmekten geri kalmamıştır.

Maden Bırılığı

«Union Minière du Haut Katanga» ya, bütün dünyada sadece en zengin kobalt, bakır ve uranyum madenlerini işleyen bir şirket olarak değil, fakat savastardan sorumlu tutulan ve kapitalizmi en kötü şekilde somutlaşuran bir çıkarlar birliği gözü ile baktı. Olaylara nüfuz etmeye çalışan herkes, Katanga'nın ayrılmayı isteyen ve bunu finanse edenin bu şirket olduğunu biliyor. Katanga'nın Kongo'dan ayrılmaya isteğinin, Afrikadaki uyansı ve bağımsızlık hareketleri ile benzerliği olsadığını daha iyi anlamak için Union Minière yöneticileri, bugün taş üstünde taş bırakmama siyasetini uygulamayı tehdidinde bulunan ve elektrik santralları ile köprüleri uçurmaya başlayan Combe'den korunmak için Birleşmiş Milletler kuvvetinden yardım istiyor.

Diger normal endüstri şirketlerine pek benzeyen Union Minière politika yapmanın kolay bir sey olsadığını geç de olsa anlatmıştır.

bolmamak pahasına Combe ile işbirliği yapmak şeklinde izah etmişlerdir. Fakat bugün Combe mekanizmasının dışilerine kendini etkili bir şekilde kaptıran Union Minière, Leopoldville hükümetiyle anlaşmaya çalışıyor. Brüssel'deki Société Générale zarfı neresinden dönüllürse kâdrı, düzituruna uyarak, Adula ile müzakerelerde bulunmak üzere Congo başkentine bir temsilci göndermiş bulunuyor. Birleşmiş Milletler'in maden tesislerini koruma teklifini evelce reddettiği olan Union Minière yöneticileri, bugün taş üstünde taş bırakmama siyasetini uygulamayı tehdidinde bulunan ve elektrik santralları ile köprüleri uçurmaya başlayan Combe'den korunmak için Birleşmiş Milletler kuvvetinden yardım istiyor.

Diger normal endüstri şirketlerine pek benzeyen Union Minière politika yapmanın kolay bir sey olsadığını geç de olsa anlatmıştır.

Amerika'nın desteği

Birleşmiş Milletler'in son harekâtların etkili olmasında Amerika Birleşik Devletleri'nin desteği büyük. Washington hükümeti Kongo bulanının başlangıcından itibaren bugünkü olumlu tutumunu benimsedi olsaydı, mesele bu kadar uzayıp gitmezdi. Birleşmiş Milletler mall yönünden destekleyen en büyük güç olan Amerika Birleşik Devletleri, küçük çiçekleri ve bazı grupların baskılardan bir kenara iterken, Congo'nun birleştirilmesinin tek kurtuluş yolunu olduğunu kabul etti. Böylece, Congo merkezi hükümeti Katanga'dan salgınacak gelirlerle yaşayabilecek, Birleşmiş Milletlerin varlığını tehdit eden mali güçlerin önü alınmış olacaktı.

Geçen yılın son günlerinde Leopoldville ve Elisabethville'de önemli temaslar yapan General Louis Truman'ın resmi ziyaret sebebi Kongodaki Birleşmiş Milletler birliklerinin lojistik ihtiyaçlarını tespit etmekti. Washington hükümeti resmi açıklamasında General Truman başkanlığında askeri heyetin Birleşmiş Milletlerin isteği üzerine gönderildiğini belirtiyordu. Bu gerekçe daha o zaman bir çok kimseyi tatmin etmemiştir. Olaylar Truman'ın Birleşmiş Milletler üniforması giymiş subaylara muhtemel bir işgal harekâti ile ilgili bazı tavsiyelerde bulunduğunu yoldakı tahminleri yalanlamamıştır. Combe, Truman'ın Elisabethville'de Birleşmiş Milletler sivil ve askeri yetkilileri ile yaptığı bir toplantıya işaret ederek, «Mavi miğferli» lehin Katanga'da bir hükümet darbesi yapmayı hazırladığını iddia etmiştir.

Amerikan hükümetinin Kongo'nun birleştirilmesine verdiği ö-

nemin diğer bir sebebi de Adula hükümetinin durumundur. Adula hükümeti son oylamada ancak üç oy farkla güvenoyu alabilmiş olsa, iktisadi ve mali bakımından büyük bir buhranla karşı karşıya-

dır. Kongo'da her an bir iç buhranın patlak verebilceği ve bunun Washington hükümetini ne denli endişekere sürüklediği Kennedy'nin özel müşaviri Chester Bowles tarafından bir süre önce söyle ifade edilmiştir:

«Halk Adula başkanlığındaki hükümet düşerse, kanlı bir iç savaşın çıkacağına tanklık edeceğiz. Bu durum komünistlerin sizmaya gayretlerini artırmasına elverişli bir ortam meydana getirecektir.»

Geçen Cumartesi günü Dışişleri Bakanı Dean Rusk, başkan Kennedy ile Palm Beach'teki görüşmesinden sonra verdiği demeçte Congo meselesinin sıratla çözüme doğru gittiği kanaatinde olduğunu ifade etmiştir. Bu sözler, Birleşmiş Milletlerin bazı nahtos ve hattâ elim olaylara rağmen, başarılı bir hareketin örneğini verdigini doğrular mahiyettedir. Fakat Amerikan Dışişleri Bakanının iyimser yapan durum, Congo'nun ilk başbakanı Lumumba'nın bundan iki yıl önce istediginden pek farklı değildir. Üstelik, Lumumba'nın mücadelede ABD tarafından desteklenmediği ve aksine baltalanmaya çalışıldığı hatırlanırca, Amerika'nın Congo politikasına pek iyi nümaralar vermek güçleşiyor.

TUNUS

Muhafilerini ortadan kaldırılan Burgiba hayatını gerçek bir mucizeye borçlu. Sükastın sebebi sadece ekonomik tedbirler mi?

dan bu yana Tunus'un yönetimini şâdetek teknoloji sağlayarak otostop ettiler. Burgiba genelde büyük bir tehlikeli, kondu deyimle «gerçek bir mucize yesesinde» atlattı. Alınan haberlere göre suikast hazırlayanlar arasında Burgiba'nın özel muhafizi dahil bir kağ subayı, üniversite öğrencisi ve bazı çırçıcılar bulunuyor. Sükastın doğrudan doğruya Burgiba'nın sahanı hedef tuttuğu açıklanmakla beraber, hazırlıkların daha geniş kapsamlı olduğu, gerçek bir hükümet darbesine teşebbüsün söz konusu olduğu anlaşıyor.

Başkan Burgiba'ya göre kendisi ortadan kaldırılmak isteyenler sadece ekonomik tedbirlerden hoş-

nut olmuşan zenginler toprak ağaları, kasaba esrafı. Bu sâzelerde gerçek payı olabileceği düşünülebilir. Zira Tunus 1960'dan itibaren planlı ekonomi hazırlıklarına başlamış ve birbucuk yıl sonra da planlı devreye geçilmiştir. Fakat planın görünümü «korkutucu» olmaktadır uzak. Burgiba sâmürge devrinde kalan ekonomik yapıları tasfiye hususunda köklü tedbirler uygulamamış, yabancı sermaye - yeşil ve özel teşebbüs teşvik eden bir orta yolu tercih etmiştir.

Hükümetinin programının refah ve sosyal adaleti sağlamak amacını güttüğünü 17 Nisan 1956'da Kurucu Meclisteği konuşmasında belirtir Burgiba, bir kağ ay sonra birinci hedefin özel mülkiyeti korumak ve özel teşebbüs teşvik etmek, ikinci hedefin de yabancı sermaye yarımalarını artırmak olduğunu söyleyerek gelişmeleri sayılabecek bir duruma düşüyor.

Tunus'un iktisadi kalkınma planı on yıl içinde gıda maddeleri bakımından kendi kendine yetmeyi ve tarıma uğraşan halkın yarısını başka alanlara çekmeyi hedef kabul etmiştir. Fakat bu hedefin çok güç şartların tehdidi altında bulunduğu gözden uzak tutulmamalı. Plan halkın yarısına sonuçlar vermeye veya vermekte gecikirse siyasi istikrarı muhaliflerin ezerek veya ortadan kaldırarak sağlayıp Burgiba önemli güçlerle karşılaştıracaktır.

Burgiba bugün Tunus'un yeni dâstır partisine dayanarak yönetmektedir. Karşısında önemli bir muhalefet grubu teşkül etmemiştir. Tunus başkanının en kuşaklı rakibi Salâh Bin Yusuf'un geçen yıl esrarengiz bir şekilde Almanya'da öldürüldüğü hatırladır. Salâh Bin Yusuf'a hoş görü göstermemeyen Burgiba böylece otoriter eğiliminin tehlikelerini de göze almak zorunda olduğunu son sükast teşebbüsü ile anlamış olmalıdır.

DOĞU BLOKU

Moskova - Pekin

Çatışması

Komünist Çin'in, Kuruşef'e karşı harp ilân ettiği anlaşıyor. Pekin Hükümezin resmi organı «gündük Halk» gazetesinde çıkış 10 bin kelimeli bir bayazı, Kuruşef'i, marksist-leninist doktrine ihânet etmekle suçluyor ve hattâ onu dünya komünist hareketinin liderliğinden uzaklaştırma arzusunu ortaya koyuyor.

Daha önce Krusçef, Çin'in Hindistan'a karşı tutumunu tasvip etmediğini belirtmiş ve Küba buharanı dolayısıyla, Çin nükleer harp istemele suçlandırmıştır. Çin ise, «kâğıtta» memûl Amerikan kâplarına ndan korkarak, Krusçef'in «siddet yoluyla ihtiâl» ilkesini terk ettiğini ve Castro'yu savunma ileri sürüyor.

Resmi organa göre, bu meslekleri görüşmek ve Moskova - Pekin anlaşmazlığını çözmek üzere, komünist liderleri dünya çapında bir toplantı yapmalıdır. Zira komünizm, tarihi bir dönem noktası arasında bulunmaktadır. Gerçekten komünizm, tarihi bir dönem noktası arasında gelmiştir. Hayat seviyesi yük zelen Sovyetler Birliği, kapitalizmle mücadeleyle başı çırıldırıyor. Sükast doğrudan doğruya Burgiba'nın sahanı hedef tuttuğu açıklanmakla beraber, hazırlıkların daha geniş kapsamlı olduğu, gerçek bir hükümet darbesine teşebbüsün söz konusu olduğu anlaşıyor.

Anlaşmazlık nasıl çözülecek? Pekin, Moskova'nın liderliğini kabul edecek mi, yoksa komünist blok arasındaki bölünme kuvvetlenecek mi? Bölünme gerçekleşirse, bu, Sovyetler Birliği'ni kapitalist ülkelerle yaklaştırıacak mı? Bu soñulara kesin bir cevap vermek bugünden mümkün değil.

Kapitalizmin Yaşama şansı

Dünya kapitalizmi, geniş ölçüde Amerikan yardımına bağlı hâle geldi. Eğer Amerikada ciddi bir iktisadi buharan vuku bulursa, diğer bellî başlı kapitalist memleketlerin işsizliği önleyemeleri mümkün değildir. Amerikan yardımının da ve ithalâtındaki önemli bir düşüş, öbür kapitalist memleketlerde tesirini gösterecektir. Bu durum, kapitalizmin kaçınılmaz ölümü hakkındaki Marks'ın tezine geniş ölçüde hak verdirmektedir. Fakat Amerika, kendi memleketinde bir buharan önleyebildiği ve diğer kapitalist ekonomileri destekliyebildiği müddetçe, buharan tehdidine karşı koyabilecektir. Bu buna iki soru akla gelmektedir:

- 1) Amerikanın 1930 yıllarındaki benzer büyük bir buharana düşmesi ihtimali kuvvetli mi?
- 2) Amerika, diğer bellî başlı kapitalist memleketlerin ekonomilerini canlı tutmak için gerekli yardımalar yapmaya devam edecek mi?

Büyük buharanın sebepleri

Bu soruları cevaplantırmak kolay değildir. 1930 yılının Büyük Amerikan Buharı, bellî başlı üç sebebe dayanır: Çok büyük çapta bir speküasyon, çeşitli malların fiyatları arasında dengenin altüst olması ve en fakir sınıfların gelirlerinin hızla artan istihsalı satın alabilecek ölçüde yükselmemesi.

Acaba aynı felaket Amerikada bugün de vuku bulabilir mi? Sorunun cevabı, Amerikan ekonomisinin 1930'dan beri vuku bulan değişikliklerin sebebiyet vereceği tesiriye bağlıdır. Kanaatuma göre, bu değişikliklerin en önemli, çiftçilerin durumlarının düzleşmesidir. Çiftçi gelirleri, artık hükümet müdahaleyle desteklenmektedir. Ayrıca Amerikan sendikalarının son derece güçlenmesi, yüksek içret ve ılık istihdam şartları sağlamıştır. Bu iki sebep, müstehliklerin talebinin yükseltse tutmaka ve yatırım arzusunu kamçılmaktadır. Bundan başka kanun zoruyla, speküasyonun aşırı sekillerini önlemiştir. Ayrıca hükümet, uygun bütçe politikalarıyla, soğuklaşan yere ve durgunluğa doğru olan aşırı temayüllere karşı koymayı bilmektedir. Bu değilse bilmesi lâzım dir. Bu bâkından, Amerikan iş adamlarının devlet müdahalelerinden katılan hoşlanmaları ve kongre üyelerinin, büyük hükümet hârcamaları zarureti kabul etmekten kaçınmaları, handikaptır. Kongre üye lerinin tutumu, da yardım programlarını da bâltâla maktadır.

Bu durumda, ilk zoruya kesin bir cevap vermek güçtür. Amerikan ekonomisinin buharana düşmesinin önlenmesi veya buharan hâlinde gerekli tedavi tedbirlerinin zamanında ve gerçek olgendüle sağlanacağı garanti edilemez. Bununla beraber, buharan bertaraf edilmesi veya Amerikan kapitalizminin diğer kapitalist ekonomileri de geçmişen sürükleyerek çökmesi gibi en kötü sonuçlara yol açmadan önce hastâğın tedavi olunması şansı, geçmişe nazaran çok fazladır.

Amerikan yardımı ve soğuk harp

İkinci soruyu cevaplantırmak çok daha zor olur. Diğer memleketlere Amerikan yardımı, ekonomik gayeleri ikinci plâna stârak, soğuk harp vasıtâsına hâline gelmiştir. Buna rağmen, Kongre, Amerikan vergi mükellefinin zararına olarak, diğer memleketlere yardım yapılması zarureti gittikçe daha güç kabul etmektedir.

Bu sebeple, milletlerarası gerginliğin azalması silahlâna işinin müspet sahâye gitmesi, büyük bir ihtiyâlle Amerikan yardımının azalmasına yol açacaktır. Bu aşâğı, eğer Amerika, bundan müteessir olan memleketlerden ithalini göğaltır veya bu memleketlere uzun vadeli krediler verir veya bu memle-

G. D. H. COLE

ketlerde yatırım yaporsa tehlikeli olmayı bilir. Fakat bu, Amerikan ekonomisi refah içinde kalırsa ve milletlerarası gerginliğin azalması kapitalist ülkelere yapılacak dış yatırımları canlandırırsa mümkün olacaktır. Bu şartların gerçekleşeceğini de kimse söylemeye yemez. Bu sebeple, komünist âlemin dışındaki kapitalizmin hayatıyetini devam ettirmek için, Amerikanın harp sonrası devrede giriştiği destekleme gayreti sona erebilir.

Bu takdirde, Amerikada buharan önlenme dahî diğer kapitalist memleketlerin durumu ne olur? Bu memleketler, ilk olarak dolaşla ödenen ithalatını azaltacaklar ve kendi ihracatları satan alan memleketlerden ithalat yapmaya yoneleceklerdir. Bu da kolay olmayacağı ve kapitalist memleketler arasında rekabeti şiddetlendirecektir. Bu durum, eğer kapitalist memleketler ile Sovyet Bloku arasındaki ticari münâsebetlerin çok geniş gelişmesine nüancer olmasa, Amerika dışı kapitalizmin, eok daha da bir karşılıklı müdahale düzeni içinde insanına yol açacaktır. Bu da tam istihdamı mahafazaya zorlaştıran güç ve uzun bir işir.

Gelecekte buharan önleyebilir miyiz?

Bu görüş doğrusa, Amerika'da buharan olmasa dahi, diğer kapitalist memleketlerin buharanla karşı karşıya gelmeyecekleri güvenle söylemenemez. Keza buharan hâlinde, tâhâra son vermek için alınacak tedbirlerin, kapitalist memleketlerin sürekli iyileşmesine yol açacağı ileri sürülemez. Bununla beraber, buharan ortaya çıkacağı ve önle nemeyeceği de iddia edilemez. Marks'in güvenle de diğeri gibi kapitalizmin, bünyesinde taşıdığı çelişkili ler yüzünden sâr'atle son bulacağını söylemek, artık gerçekle uygun düşmeyecaktır.

Kapitalizm ve harp tehlikesi

Fakat kapitalizm kendi iç çelişkileri yüzünden çökmese bile, başka sebepler yüzünden yıkılabilir. Meselâ bugünkü şartlar altında bir harp sistemi çökebilir; Bununla beraber, Amerikanın ezici üstünlüğü dolayısıyla, kapitalist memleketler arasında bir harp bugün artık düşünülemez. Dünyayı tehdit eden önemli bir harp, başta Amerika olmak üzere, kapitalist ülkelerde Komünist Blok arasında olacaktır. Böyle bir harp, kapitalizmin, hattâ kapitalizm ve komünizmin birlikte mahvi demektir. Dânya çapında bu tip bir felâketten ne çıkışım kimse kestiremez.

Bu durumda, harpien sonra ne olacağım düşünmek yerine, her çareye başvurarak harbi önlemek çikar yoldur. Harp olmadıği takdirde, kapitalizm ve komünizm bir zaman için, yanyana yaşayacaklardır. Yanyana yaşama, tarafâz memleketlerin desteği kazanmak maksadıyla soğuk harp rekabeti içinde olabilir veya dostluk yoluna gidilmese bile, karşılıklı müsamaha ve müsterek gayeler için mahdut iş birliği hâlinde tezâhür edebilir.

Az gelişmiş ülkeler

İçinde yaşamayı güçleştirilen en büyük en gel, tâflarla az gelişmiş ülkelerde dairen olan görüşlerin çok farklı bulunmasıdır. Az gelişmiş ülkelerdeki komünist politikası, emperyalizme ve sömürgeciligi karşı olan isyanları en ölçüde körüklemeye yönelmiştir. Halbuki kapitalist memleketlerin politikası, uyanan milliyetçilik dalga-

sunun imkân verdiği ölçüde, az gelişmiş ülkelerdeki kapitalist nüfuzunu devam ettirmektedir. Hattâ Amerika, bu nüfuzu artırmaya çalışmaktadır.

Amerikalilar, sömürgeciligin düşmanı olduklarını söyleler ve kendilerini öyle görürler. Fakat fiiliyatta, Suudi Arabistan gibi Amerikan kapitalistlerinin ilgilendikleri memleketlerde bulunan gerici feudal kuvvetlerle işbirliğine son derece hazırlırlar. Hattâ, Amerikalilar, komünizm nüfuzuna ve siznalarına karşı girişilen politikayı kabullenmek şartıyla, her tarafı ta bu gerici kuvvetlere sarılmaktadır...

Hindistan, Birmania ve Seylan'ın bağımsızlık rûni tanımak zorunda kalan ve emperyalist bir kuvvet olarak dünyadaki mevkii bilen Ingiltere de Kenya ve Orta Afrika'da olduğu gibi, geniş bir beyaz azınlık bulunan ülkelerde ve Orta Doğu gibi, geri kalan askeri kudretinin tehdit edildiğini sandığı yerlerde askilice davranmamaktadır. Fransa ise, Tunus ve Fas milliyetçileriyle anlaştı, Hindi Çinîyi boşalttığı halde,ırk üstünüklerini sürdürmek isteyen bir milyon Avrupalıyı savunmak için Cezayir milliyetçilere karşı, amansız bir harpte direnmıştır. Hollandalilar, Cava ve Sumatradan çekilmiş, fakat Doğu İran ve Caribbean sömürgecilerine asılmışlardır. Belçikalilar, Kongo'nun zenginliklerini istismara devam etmekteyler, Portekiz diktatörlüğü, Afrika ve hattâ Hindistan'daki sömürgecilerini elden çıkartmaya katılan yanagmamaktadır.

Sömürge ülkelerdeki milliyetçiliğin bir kuvvet hâline gelmediği hallerde, komünistler, milliyetçiliği kuvvetlendirmeye çalışırlar. Halbuki kapitalist memleketler, bu milliyetçiliğin gelişmesini önlemek çabası içindeyiderler. Milliyetçiliğin büyük bir kuvvet hâline geldiği ülkelerde ise, komünistler bütün güçleriyle milliyetçilere yardım etmekteyler. Kapitalistler ise yâ Cezayir, Kenya ve Kıbrısta olduğu gibi kanlı bir tehdit hareketine girişmekeler, ya da Batı Afrika, Malaya, Tunus ve Fasta olduğu gibi, mutedil millî yetilere tâvizler vererek, milliyetçi kuvvetleri bölmeye yoluna gitmektedirler. En ileri görüşlü kapitalist devletler, sömürge memleketlerde iktisadi gelişmeyi gerçekleştirmek için her türlü yardım hazırladıklarını söyleler. Fakat bu devletlerin kendileri yeter sermaye yeden mahrumadurlar. Bu sebeple sömürgecilerde dahî yeteri kadar yardım yapamazlar. Bol sermayeye sahip Amerikalilar ise, ya petrol bölgeleri gibi kuvvetli yatırım sebepleri olan yerlere ancak yatırım yapmaktadır, ya da antikomünist soğuk harp silâhi olarak hibe yardımlarını gitmektedirler.

Az gelişmiş ülkelerde yardım

u davranışlar değişimdeki, az gelişmiş ülkelerin ekonomik durumunu düzeltmek yolunda, âhenkli ve müstereklere bir gayret gösterilemez. Zira bir taraf, sömürgecilige ve emperyalizme karşı isyanları körükleyerek kapitalist devletleri yipratma dâvâsından dadır. Halbuki, kapitalist ülkelerdeki en ilerici unsurlar dahi, oralarla yerlesen Batılar menfaatleri ni tehdit eden hareketleri frenlemek gâyesindedir. Böylece, az gelişmiş ülkelerde çatışan politikalar ortaya çıkmaktadır. Bu çatışma, Birleşmiş Milletlerin nezâreti altında yürütülecek müstereklere bir şakirliği yemeye harbi ni imkânsız kılmaktadır.

Bu duruma müsamaha edilemez. İtâhsal tekniklerinin hızla ilerlediği bir dünyada, insanların büyük coğullığının en ilkel şartlarda yaşamısına ve sermaye ve yetişmiş iş gücü kithâsi yüzünden yeni metodlardan mahrum kalmasına göz yumulamaz. Halbuki, bu memleketlerin yardımlarına kostukları takdirde, yardımı muhtaç halklar gibi, ileri memleket ekonomileri de uzun vadede yardımından faydalana caklardır. Bu durum, soğuk harbe son verme zarurini ortaya koymaktadır.

YÖN 'e Abone olunuz ve dostlarınızı da abone yazınız